

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-szoros petty sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSEG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában
TELEFON-SZÁM: 332

KLADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, augusztus 8.

Megtámadtuk Oroszországot!

Hivatalosan jelentik: Augusztus hatodikán délután Krakkó mellett erős lovasság, kerékpáros és gyalog csapatokkal Oroszország területére hatolt be és Olkusz, Woltcon határvárosokat elfoglalta. Csapatunk egyesültek a Censtochowoban levő német csapatokkal.

Mai számunk főbb közleményei:
Győzelmes előnyomulás
Oroszországban.

Egyesültek a monarchia és
Németország csapatai.

Visszavert szerb és monte-
negrói betörések.

Montenegró hadüzenete.

Urbán Iván báró a polgár-
ság összetartásáról.

Aradi arisztokraták ön-
kéntes szolgálatban.

Rálóttek Zelenski gróf
autójára.

Segélykérők a Népiro-
dában.

Japán hadüzenet Oroszor-
szágnak.

A megjövendőlt európai há-
boru.

Az aradi népfelkelők es-
küje.

Szökevények és önkéntesek.

Arad, augusztus 7.

Az egyik vonattal hadifoglyok jönnek. Fásult arcu, egykedvű, megviselt csapat. Nem katonák, csak azzá kellett volna lenniük a szerb hadseregben. Háboruba hívták őket, immár harmadszor, a nélkül, hogy tudták volna: miért, kiért. A legelső alkalommal azzal fogták be őket: meggyünk a törökországi keresztény testvéreink fölszabadítására. A második mozgósításnál azután a keresztény testvérek, a volt szövetségesek, a bolgárok ellen kellett fegyvert fogni. Két háborút viseltek így, sanyargatások között, rossz ellátással, embertelen, gőgös tisztek durva bánásmódja alatt, — hogy a háboru után nyomorúságos, inséges polgári életre térjenek vissza. Hát most miért kell háboruba menni? Mert két orgyilkos megölte Szerajevóban a „svábák“ trónörökösét és mert Pasic nem akarta hogy ennek a két orgyilkosnak fölbujtói megbünhődjenek? Ezért kell lelkesedni? És a szerb tartalékosok átszöknek a határon; ma az egyik, holnap a másik, azután a harmadik csapat. Az ellenség kezeibe jutnak: az legalább emberségesebben bánik velük, mint a tisztjeik; nem ad olyan állati élelmet, mint a panamista hadsereg szállítóik. Hazaárulás ez? Bizonyynyal az. De a hazának, amely a végletekig sanyargatja fiait, amelynek vezetői csak a maguk érdekeit nézik és nem a polgárok, a nemzetnek javát: nincs joga ezt rossz néven venni.

A másik vonat vidámabb. Katonák mennek a harctérre, kipirult arcu fiatal katonák. Mintha a szemük mondaná el, ők nem a parancs szavának engedelmskedtek. A parancs, amely a hadsereget hadilábra állította, rájuk nem vonatkozott, akik csak ezután lettek volna besorozandók. De ők nem

akarták bevárni az időt. Erősnek, bátornak, komolynak érzik magukat a katonáskodásra, önként jelentkeznek a csatasorba. Nem egyesével és nem tucatjával, hanem száz meg százával jönnek a lobogók alá az önkéntesek, a parancs nélkül és időelőtt bevonulók. Mert amiért az ország háborút visel, ezen függ az ország sorsa. Amíg ezt a háborút eldöntötték, megizenték, addigra az ország millióiban, az értelmes emberek ép úgy, mint a falvak egyszerű lakói, átéreztek, megtudták, hogy a háborút meg kell vinni, ha kell egy, ha kell, két ellenség ellen is; mert ez a háboru szerzi meg a módot arra, hogy mi magunk, vagy ha mi nem, a gyermekeink békében és nyugodtan éljenek. Ez a megértés varázsolt át békeszerető, nyugodt vérmérsékletű népet harc-vágyó, türelmetlenségtől égő, kemény katonákká. És ez a nagy érzés olvaszt be magába mindent; ez toborza mindenfelől, az előkelő családoktól és a paraszti sorban levők közül az önkénteseket.

És már nemcsak a délen jönnek a szökevények, hanem északon is. A bukovinai határ a kozák menekültek nagy csoportját önti. Nekik nincs kedvük a korbácsoktól lelkesülve a halálba rohanni.

A háboru sikere sok mindentől függ. De akik nem értenek a stratégiához, nem ismerik a hadviselés titkait, azok is megítélhetik, hogy melyik hadsereg mehet több kilátással a küzdelembe: az-e, amely a szökevények számától ritkul, vagy az, amelynél az új meg új önkéntesek nemcsak a kombattansok számát szaporítják, hanem a lelkesedést is, amely nélkül nincsen győzelem?!

Urbán Iván báró a polgárság összetartásáról.

A polgármester szava a gazdagokhoz. — Az ellenzék bizalma a kormányban.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 7.

Arad város törvényhatóságának közigazgatási bizottsága ma délután Urbán Iván báró főispán elnöklésével tartott ülésében arról tett bizonyosságot, hogy amikor minden intézményünk az óriási konvulziók következtében abnormális életet él, a polgárság vezetői egy pillanatra sem feledkeznek meg arról, hogy az életben, a legnehezebb körülmények közt sem szabad elvesznie a folytonosságának, a törvény tiszteletéből, a polgár meggyőződéséből fakadó rendnek. Aradon a kivételes törvények uralmát, a szigorú rendszabályoknak hosszú sorát meg sem érzi a közönség. Itt nincs szükség statáriumba, kormánybiztosra, mert a nép nem veszi el a józan eszét és a szó szoros értelmében, a helyzet magaslatán állva, példát mutat arra, hogy a törvény legnagyobb és legönkényesebb tisztelete az, ha azok, akik a törvény uralma alatt élnek, önmaguk akaratából viselik annak terheit és láncait.

Az elmúlt hónap utolsó és a mostani hónap első hete egy nagy világtörténelmi akció részesévé tette az ország minden polgárát. És a város közigazgatási bizottságának mai ülésén a legnagyobb rendről, az izgalmas és gazdaságilag is a legnehezebb megpróbáltatásokat jelentő napok zavartalan közbiztonságáról számolhatott be minden hatóság. Arad város közönsége érettségének adta tanujelét és ismerjük el, a polgárság vezetői higgadtságukról, nyugodtságukról és liberálismusukról tettek tanúságot a nehéz időkben.

Az elnöklő főispán megnyitván az ülést így szólott:

— Szíves tudomására adom az uraknak, hogy tekintettel a válságos helyzetre a törvényhatósági bizottság közgyűlésének megtartását bizonytalan időre elnapoltam. Tettem ezt részint azért, mert a közönség most nagyobb és komolyabb ügyek tárgyalására nincs disponálva, másrészt pedig sokan a haretéren vannak. Különben is a közigazgatási bizottság az a szerv, amely a legtöbb fontos ügyet elvégez-

heti. Most csak ugyanis egy feladatunk lehet: fogjunk össze és minden más némuljon el a haza érdeke mellett. (Eljezés.)

— Főispán ur helyesen hangsúlyozta, — mondotta a bizottság nevében Múlek Lajos dr., — hogy most minden válaszfalnak le kell omolnia és mindenkinek vállvetve össze kell fognia. Ez a mi véleményünk is. Szükségét érzem annak kijelentésének, hogy teljes bizalommal vagyunk kormányunk és annak elnöke iránt, valamint az ellenzék iránt is, amely az első pillanatban megmutatta, hogy átérzi és átérti a nagy idők jelentőségét. (Helyeslés.)

— Csak még azt kötelelőseim bejelenteni, — szólott újra a főispán, — hogy gondoskodtam róla, hogy a nagy akció mellett a közigazgatás minden ágának menete zavartalan legyen és ez meg is történt, hála polgárságunk és tisztviselői karunk józanságának, kötelelősegtudásának.

Ezután Varjassy Lajos polgármester tette meg jelentését a közigazgatás zavartalan, különösebb események által nem háborgatott lebonyolításáról.

— A részletes, majd az általános mozgósítást végrehajtottuk — mondotta — és örömmel jelenthetem, hogy a behívottak túlnyomó nagy része bevonult, a katonai ügyosztály buzgalommal teljesítette kötelelősejét. Megindítottam a hátramaradottak segélyezésére a gyűjtést és az a mai napig 16500 koronát jövedelmezett. Meg vagyok győződve, hogy tehetősebb polgártársaink, pénzintézeteink és jótékony egyleteink megteszik kötelelősejüket, mert a város mindig támogatta őket.

— Kérő szóval kell fordulnom azokhoz is, akik abban a helyzetben vannak, hogy tudnak adót fizetni, tegyenek eleget kötelelősejükhöz, mert a várost ez által oly helyzetbe hozzák, hogy ő is eleget tehessen kötelelősejének, amire ma különösen nagy szükségünk van. (Élénk helyeslés.)

A bizottság tudomásul vette a polgármester jelentéseit, majd pedig Róka József kir. tanácsos pénzügyigazgató referátumát hallgatta meg, akinek jelentése szerint a múlt hónapban az adóbefizetés kedvező volt.

— Arra kérem a pénzügyigazgató urat — mondotta a főispán — hogy ismerve lojalitását, tartózkodjék még jogos eljárástól is az adózókkal szemben.

— Nem lesz panasz — felelte a pénzügyigazgató.

Ezután Tisch Mór dr. főorvos jelentette be, hogy a város egészségügyi viszonyai elég jók.

A többi előadó referátumában kiemelkedőbb eseményről nem számolhatott be.

Aradmegye közigazgatási bizottságát — tekintettel arra, hogy az ott elintézésre váró ügyek sürgős és halaszthatatlan természetűek — a háborús időkben is ülésre hívták össze, azaz az év elején megállapított ülések sorában most esedékes augusztusi tanácskozását megtartották. Kilenc órakor a bizottságnak legtöbb tagja együtt volt az alispáni tanácskozó teremben és komolyan, megilletődötten hallgatták meg Urbán Iván báró főispán megnyitó szavait:

— Üdvözlöm a közigazgatási bizottság igen tisztelt tagjait — mondotta a főispán — és bejelentem, hogy a vármegye már egybehívott rendkívüli közgyűlését, tekintettel a rendkívüli állapotra, elhalasztottam. A közigazgatási bizottság ülését mégis meg kellett tartanunk, mert az itt elintézésre váró ügyek nem tűnnek halasztást. — A nehéz napokban, amelyet élünk, mindenkinek teljesíteni kell kötelelősejét.

A főispán beszédét éljenzéssel fogadták a bizottság tagjai, akik azután gyorsan letárgyalták az előadott ügyeket és jelentéseket. A pénzügyigazgatónak a múlt havi adóbefizetésről szóló jelentése után Urbán Iván báró főispán azt a kívánságát fejezte ki, hogy a pénzügyigazgatóság ne zaklassa az adófizetőket, a háború tartama alatt ne hajtsa be az adóhátralékokat.

Róka József pénzügyigazgató készséggel jelentette ki, hogy méltánylással lesz minden rendkívüli figyelmet érdemlő esetre és amint

Szerbia bünei.

Most jelentek meg hivatalos magyar fordításban azok az érdekes akták, amelyeket a monarchia a Szerbiának átadott jegyzék dossierja mellé csatolt. Ebből közöljük az alábbi részletet.

(Krnstancovic Trifko vallomása a Narodna Obránáról.)

Krnstancovic Trifko pékegéd július 6-rol 7-re virradó éjjelen egy esendőrjárőr által Lavoviciban elfogatott, mert egy a Ferenc Ferdinánd főherceg elleni merénylet után tett kijelentéséből gyanu keletkezett, hogy az összeküvésről tudomással bírt.

Krnstancovicot e miatt a szerajevói kerületi bírósághoz szállították be. A kihallgatásnál kiderült, hogy a gyanu nem igazolt, mert Krnstancovicnak azon kijelentése, hogy ilyen merényletet várni lehetne, csupán a Narodna obrana működésének ismeretére alakult és csak azon meggyőződéséből eredt, hogy a Szerbiában a monarchia, különösen pedig Ferenc Ferdinánd főherceg ellen kifejtett agitációja folytán ilyen tett valóban várható volt. Emiatt a Krnstancovic ellen megindított eljárást tényleg ládék biányában beszüntették és nevezett a Narodna obrana tevékenységéről, mely a vizsgálatra nézve igen fontos volt, mint tanut hallgatták ki.

Ebből az 1914. július 19-én felvett tanuvallomási jegyzéknyvből a következő idevonatkozó kivonatot adjuk:

„1908. őszén a Visegrád mellett Mokra Gora-n léptem át a szerb határt, hogy magamnak foglalkozást keressék. Először Rajina Baska-ra (uzicai kerület) jöttem, mivel azonban ott foglalkozást nem kaptam, Belgrádba mentem, hova éppen Bosznia-Hercegovina anektálásának kihirdetésére érkeztem. Mivel láttam, hogy a lakosság körében az anektálás miatt nagy mozgolódás és izgatottság keletkezett és munkát nem találhatok, az osztrák-magyar konzulátushoz mentem és kértem, indítsanak engem haza utba. Ott azt mondták nekem, délután jöjtek és akkor majd a házamba utbaiadítanak. Mikor azonban a konzulátustól kijöttem, az utcán egy esendőr elfogott és kérdezte honnan való vagyok; abban a hitben, hogy kém vagyok, engem egy órházba vezetett. Itt kihallgattak és mikor én nekik azt mondtam, hogy szívesen hazamennék, egy aliszt elkezdett engem szidni, hogy miképpen kívánkozom el Szerbiából most, mikor sok ember kell, mert háború lehet Ausztriával. Mikor neki azt mondtam, hogy nincs miből élnem, azt mondta, teljes ellátást kapok, ha magamat a komitába beírom. En szükségben voltam, beleegyeztem és erre egy esendőr a „Zelonom Vjencu“ (a zöld koszorúhoz) vendéglőbe vitt és ott a komitá vezetőjének, Tankosic Voja rendes hadseregbeli kapitánynak bemutatott. Itt a „Zelonom Vjencu“-ban kosztba és kvár-

télyba vettek és amint láttam a komitából mások is ott laktak. Tankosic Voja mondta nekem, hogy a komitá célja az, hogy bombavetésben, hidak, alagutak, táviróvonalak és vasutak szétrobbantásában oktassanak, meg pedig azért, mert Szerbia és Ausztria-Magyarország közt háborúra kerülhet a sor. Erre egy ember engem egy kincstári kisebb épületbe a pénzügyminisztérium mellé vezetett, ahol a komitá irodái voltak és itt az irodában találkoztam Pribicevics Milánnal, aki engem a komitába beírt. Ennél a beiratkozásnál Pribicevics Milán engem megkérdezett, hogy Tankosic Voja mondta-e nekem, minő kötelelőseim lesznek, mint komitá tagnak, erre én azt válaszoltam igen. Ő azt mondta nekem, hogy a beiratkozottnak tevékenyeknek, erőseknek és áldozatkészeknek kell lenni. Akkoriban körülbelül 70-en voltunk beiratkozva. Belgrádban nem csináltunk semmit. Körülbelül másfél év múlva Tankosic, a mi vezetőnk közölte velünk, hogy a nagyhatalmak a mi komitánkat betiltották, hogy Belgrádból el kell távoznunk és valahol egy olyan félre eső helyen kell elrejtőznünk, hová idegenek nem jönnek. Ily módon küldtek bennünket Cnupriaba. Itt Tankosic Voja, Putnik Dusan, Gvordics Zsifkó és Djinovics Mitár tisztek gyakoroltattak bennünket, utóbbi a montenegrói bombaaferba benne volt és Montenegroban agyonlőtték. Nekünk meg volt tiltva, hogy a többi emberekkel érintkezzünk, nehogy a céljainkról és arról, hogy hányan vagyunk, valamit tudjanak. Egyakortattuk a

eddig, normális körülmények között panaszra okot nem adva vezette és irányította az adó-behajtást, úgy azon lesz most is, hogy az adó-fizetéssel ne zaklassák a polgárságot.

Mit tiltanak a kivételes rendelkezések?

(A minisztérium intézkedései.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Budapest, augusztus 7.

A minisztérium közzé teszi, hogy a háboru esetére szóló kivételes rendelkezések tárgyában hozott 1912: LXIII. törvénycikk és egyéb törvényekben nyert felhatalmazások alapján kivételes rendelkezéseket bocsátott ki, amelyek közül kiemeli a következőket:

A fegyveres erő kötelékébe tartozó és tényleges szolgálatban nem álló személyek utlevelet nem kaphatnak. A Szerbiával szemben fennálló utlevél kötelezettség Montenegróra is kiterjed. Utlevelet csak a belügyminiszter állíthat ki. Az állam határát Orsovától Zemunig csak a hatóság által kijelölt helyeken lehet átlépni. Hadkötelesek az állam területéről nem vándorolhatnak ki.

Mindenki köteles a nála megszálló bel- és külföldi egyén érkezését és távozását bejelenteni, még pedig azok érkezését is, akik a rendelet hatálya alá léptek előtt érkeztek, de a község (város) területén három hónapnál rövidebb idő óta tartózkodnak. A hatóság felhívására mindenki köteles a birtokában levő fegyvert, lőszert vagy robbantó anyagot elismervény ellenében átadni. Postagalambot és légi járműveket csak hatósági engedéllyel szabad tartani, vagy forgalomba hozni.

Új egyesületet, vagy fiókegyesületet alakítani nem szabad. A fennálló egyesületek felett a rendőrhatalom fokozott felügyeletet gyakorol. A kereskedelmi társaságok rendőrhatalom ellenőrzés alá vonhatók. Politikai jellegű népgyűlést, felvonulást, kórimenetet nem szabad tartani. A közigazgatási hatóságok gyűléseinek kivételével minden egyéb gyűlés csak a rendőrhatalom előzetes engedélyével tartható. Ugyanez áll a magánhelyiségekben tartott mindennemű összejövetelre és gyülekezésre is.

A monarchia és a Német Birodalom fegyveres erejét illető közléseket sajtó útján tenni tilos. Azok a sajtótermékek, amelyek erre okot szolgáltatnak, szigorú ellenőrzés alá esnek. A hadviselés érdekeit veszélyeztető lapok megjelenését és kiterjesztését a belügyminiszter eltilthatja. Szerbiában megjelenő időszakos lapokat nem szabad a belföldre behozni, itt tovább-

bitani vagy terjeszteni. Szerbiából érkező minden más sajtótermék — rendeltetési helyére juttatás előtt — ellenőrzés alá esik.

A hadviselés érdekeit érintő több büncselekmény (1912. LXIII. t.-c. 18-30 § ai) szigorúbb elbánás alá esik, mint béke idején. A hadicikkekre fel nem esketett, tényleges szolgálatban álló katonai, honvéd, népfőlkelő és csendőri egyének szolgálati kötelezettségeiknek megszegése tekintetében ugyanoly elbírálás alá esnek, mint a hadicikkekre felesküdt katonák. A hadviselés érdekeit érintő egyes büncselekmények tekintetében a polgári egyének a honvéd (katonai) büntető bíraskodás alá helyeztetnek. A nyitrai, trencsényi, besztercebányai, rózsahegyzi, löcsei, eperjesi, kassai sátoraljai helyi, beregszászi mármaroszigeti, zilahi, dési, besztercei, kolozsvári, tordai, marosvásárhelyi, székelyudvarhelyi, csikszeredai, kézdívásárhelyi, brassói, erzsébetvárosi, nagyszombeni, gyulafehérvári, dévai, lugosi, karánsebesi, fehérimplomi, temesvári, panasovai, nagybecskereki, nagykikindai, ujvidéki, zombori, szabadkai, pécsi és fiumei kir. törvényszékek területén a büntető eljárást a hadviselés érdekeit érintő ügyekben a gyorsított eljárás szabályai szerint fogják lefolytatni. Az esküdtbírók hatáskörébe tartozó ily cselekmények felett a kir. törvényszék ítel. Ugyanezen a területen az esküdtbírók hatáskörébe tartozó minden ügyben a kir. törvényszék tartja meg a főtárgyalást.

A váltó- és általában a magánjogi kötelezettségek teljesítésére a folyó évi augusztus hó 14. napjáig bezárólag halasztás engedélyeztetett. Ez a halasztás azonban nem terjed ki különösen a lakbérekre, a tartási, valamint a szolgálati, mezőgazdasági és ipari munkaviszonyból eredő követelésekre, amelyeket tehát ez alatt az idő alatt is teljesíteni kell. A katonai szolgálatot teljesítő egyének részére azonban a folyó évi augusztus hó 14. napjáig a lakbér fizetése tekintetében is halasztás engedélyeztetett. A bírói peres és perenkívüli eljárás körében a bíróságok a katonai szolgálatot teljesítő egyének érdekeit szem előtt fogják tartani. Így különösen olyan esetekben, ha a peres fél vagy ügyvédje katonai szolgálatot teljesít, a bíróság az eljárást fel fogja függeszteni: továbbá ilyen egyének ellen csak olyan végrehajtási intézkedéseket fognak alkalmazni, amelyek a követelés biztosítására szolgálnak; végrehajtási árverést ingatlanra semmi esetben sem, ingóakra pedig csak kivételes esetben fognak foganatosítani.

A Dunán a Tisza torkolatától Ada-Kalehig és a Száván Gunjától lefelé terjedő szakaszokon vízjárművek csak a hatóság által megjelölt helyeken köthetnek ki, vagy tarthatók

kikötve és a partot csak ilyen helyeken és csak hatósági engedéllyel hagyhatják el.

A m. kir. minisztérium és az illetékes miniszterek ezeken felül más rendelkezéseket is adtak ki, így különösen: a csendőrségnek a városok területén való igénybe vételéről, a törvényhatósági és községi szabályrendelet rendőri természetű rendelkezéseinek felfüggesztéséről, a m. kir. postánál, távirtnál és távbeszélőnél szükséges kivételes intézkedésekről, a tengeri hajózás korlátozásáról, a több cikk tárgy behozatalánál és az országból kivitelének, vagy az országon átvitelének tilalmáról.

A felsorolt jogszabályokban meghatározott kötelezettségek és tilalmak megszegése súlyos büntetés alá esik. A fentebbiekben említett összes rendelkezések teljes szövegét, ideértve az általános szabályok alól tett kivételeket, ugyancsak a büntető rendelkezéseket is, a Budapesti Közlöny folyó évi július hó 26-án kiadott rendkívüli 170. számához csatolt melléklet, továbbá a Budapesti Közlöny folyó évi augusztus hó 1-én kiadott 177. száma és melléklete, a Budapesti Közlöny folyó évi augusztus hó 2-án kiadott 178. száma és a Budapesti Közlöny folyó évi augusztus hó 3-án kiadott 179. száma tartalmazza.

A m. kir. minisztérium elvárja az ország hazafias lakosságától, hogy a nemzet védelme érdekében tett összes kivételes rendelkezéseket nem a büntetések súlyától való félelemből, hanem hazaszeretetből és polgári kötelességérzetből a legszigorúbban meg fogja tartani.

Statárium Szegeden. Bokor Pál Szeged város helyettes polgármestere három nappal ezelőtt hirdetményben értesítette a szegedi közönséget, hogy a hadsereg főparancsnoka törvényadta jogával élve Szeged város egész területére elrendelte a rögtönítélő eljárást a katonai büntető eljárás alá tartozó összes személyekre nézve. — A statáriális eljárás alá eső büncselekményeket a temesvári statárium hirdetményében ismertették. — Érdekes, hogy a hirdetmény csak a „hadsereg főparancsnokát” említi, de nem nevezi meg a főparancsnok nevét.

A minisztereink Bécsben. Bécsből jelentik: Tisza István gróf ma ide érkezett.

bombavetést, az aknák elhelyezését, táviróvonalak, vasutak, alagutak szétrombolását, 14 naponként kijötték hozzánk Pribicevics Milán, Jankovic Bozó tábornok Skaric gyógyszerész, Rafajlovic Zitko képviselő és egy bizonyos Milutin Glisics pénzügyminiszteri tisztviselő és megnézték, hogy hogy gyakoroltunk és mindig kiegyenlítették az élelmezésünk költségeit. Tanították azt mondták nekünk, hogy mi helyt a hadüzenet megtörtént, mi, a komitácik előre megyünk, mögöttünk lesznek az önkéntesek és azután a rendes hadsereg. Csupriába körülbelül 140-en voltunk. Az élelmezésen, lakáson és ruházaton kívül dohányra naponta 25 parát kaptunk. Az iskola körülbelül 8 hónapig, 1909. márciusig tartott. Akkor a választmányi tagok azt mondták nekünk, hogy el vagyunk bocsátva, mindenki mehet oda, ahová akar, mert Bosznia és Hercegovina annexióját a nagyhatalmak elismerték s így a mi komitácinknak semmi célja többé. A komitá felosztásakor Jankovic Bozó tábornok azt mondta nekem, hogy én Sabacon Milanovic Bozo szolgálatába lépek és ott havonta 50 dinár bért kapok. De azt nem mondta nekem, minemű szolgálatom lesz. Én ezt elfogadtam, mert mint komitácsi Jankovic tábornokkal szembe Jankovic tábornoknak engedelmeskedni kötelességemnek tartottam és mivel semmi sem volt, amiből élni tudtam és kenyeret voltam kénytelen keresni. Így jöttem 1909. márciusban Sabacra, ahol jelentkeztem Milanovic Bozo kereskedőnél. Jankovic mondta nekem, hogy Milanovic Bozo

Sabacon a Narodna Obrana vezetője és hogy én nála ebben a Narodna obranában fogok szolgálni. Mikor Milanovic Bozónak a tábornok irását átadtam és azt elolvasta, azt mondta, hogy őt híven szolgálni és parancsait végrehajtani kell. A legfőbb szolgálatom az lesz, hogy a leveleket oda hordjam ki, ahová azok szólnak.

Ha én egy levelét nem oda viszem, ahová való és ha valaki más ahhoz a levélhez jut, ezt az étellel fizetem meg. Mindjárt másnap adott nekem Milanovic Bozo egy zárt levelet, amelyet Lukic Cedo főnökmesterhez az zerb Racára kellett vinnem. Utban Raca felé Bogatic községben megállított engem a kerületi kapitány, elvette tőlem a levelet, kinyitotta és elolvasta. A levélben az volt, hogy Lukic azonnal vásároljon 3 osznakot, hogy azok készek legyenek, ha majd kellenek. A levélhez 100 dinár volt mellékelve. Ekkor a kapitány azt mondta nekem, hogy a minisztériumtól szigorú meghagyást kapott, hogy a komitácik a saját szakállukra semmit sem tehetnek, nehogy valami nemzetközi diplomáciai közbehatást provokáljanak. Én visszatértem Sabacra és Milanovic Bozónak megjelentettem, hogy mi történt velem. Milanovic Bozó a kerületi prefektushoz fordult, amely elrendelte, hogy a revolvert, amelyet Bogaticban a kapitány elvett tőlem, nekem visszaadják. Elrendelte azt is, hogy a kapitány a Lu-

kie Cedónak szóló levelet neki kézbesítse. Ilyenfajta levelet 1909. márciustól 1910. októberig hordozgattam ki és pedig ezen idő alatt a szerb Racába 43 levelet, Loznica 55, Zvornikba 5, Linbivijába 2 levelet vittem, hogy Kovil Gacába hányat vittem, nem tudom. Azért jegyztem meg, hogy 1—1 községben hányszor voltam, mert ezek a községek Sabactól messze voltak. A leveleket az illető helyiségben a vámhivatalok vezetőinek vittem. És azoktól levélválaszt kaptam Milanovich Bozóhoz.

Emlékszem, hogy néhányszor Sepecka Adaba is vittem levelet. A levelek hordozásában bizonyos Eric Vasó volt a segédem, ez Szeptrinicába született. Belgrádba minden héten vittem át levelet Milanovic Bozótól és azt Pribicevic Milánnak és Jankovic Bozónak kézbesíttem. Amennyit láthatam, Milanovic Bozó által küldött levelek nem voltak sifrizova, a vámhivatalok vezetői által küldöttek azonban különleges jegyekkel voltak írva, amit megfigyeltem akkor, mikor Milanovic Bozó azokat kinyitotta. Egyszer egy ilyen sifrizozott irást hoztam, úgy hiszem Zvornikból Milanovic Bozónak, aki az irással Atanasievic Mika Sabaci tanárhoz küldött, hogy ő azt decifrizozza. Ez úgy csinálta meg, mintha rendesen csinálna ilyent. De a levelet elfelejtette lezárni úgy, hogy elolvashattam.

Nyomorgók serege.

Kik járnak az aradi Népirodába. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 7.

Amióta szomszédaink gyalázatos agyarkodása fegyveres kényszerített bennünket, amióta a kenyérért dolgozó kezek százezrei gyilkos fegyvert kénytelenek szorongatni, azóta megnőtt a nyomor és szenvedés ebben a városban. A koldusok, akik eddig jobbra csak a templomok előtt morzsolták le a könyörgő imájukat, vagy a hét bizonyos napjain látogattak el egyes házakba, az alamizsnáért esdeklő koldusok száma már is megszorodott. Lépten-nyomon találkozunk lerongyolódott asszonyokkal, akik apró gyermeküket cipelik a karjukon és minden lakásba bekopogtatnak.

Aradmegyéből jövőnk — mondják — az urunkat elvitték a háborúba. Otthon nem maradhatunk, mert a falunkban csak szegény emberek vannak, akiknek maguknak is alig van ennivalójuk.

A jószívű városi lakosság megszánja ezeket a szerencsétlen teremteseket és ellátja őket élelemmel. Leginkább a Maros mentén levő községekből, az erdős hegyek mögöl a máriaradnai járásból kerülnek elő a nyomor eme szánalmas Lázárjai. Azt halljuk, hogy ezekben a községekben szinte leirhatatlan pusztítást okoz a kérlelhetlen nyomor. Jószívű román gazdag emberek már a napokban vagon-számra szállították Aradról eme falvakba a kukoricát, hogy legalább kukorica kenyérük legyen.

Az aradi tartalékosok családjairól, amennyire a szükségű adakozás megengedi, itthon gondoskodnak. A segélyek mérve és elosztása fölött a Tabajdy-utcában működő Népiroda disponál. Ennek az irodának a hivatása megállapítani, hogy kik a dologtalan alszegények, kik azok, akiknek semmi közük a háborúhoz és csak a szomorú helyzetet akarják kihasználni a könnyezésre? A Népiroda lépcsőfőjáróját egész nap megszállva tartják a segélykérők, akik között sokan vannak a dologtól huzódózók is. Az iroda megállapította, hogy a tegnapi százötven jelentkező asszony közül hatvan voltak olyanok, akik direkt otthagyták munká-

jukat és a befolyt segélydíjakból akarják magukat eltartatni, habár se az uruk, se a fiuk nem vonult be. A tömegben plörözés, nagy kalapu asszonyok is akadtak, akik azonban igazolták, hogy csakugyan a háború szőlította el kenyérkeresőjüket és a plörözést csak azért hordják, mert — nem tudták eladni. Jellemző, hogy az asszonyok csaknem kivétel nélkül gyermekeikkel vonulnak föl. S. R. né például négy gyermekét vitte magával a Népirodába, az ötödik pedig — a jelek szerint — már megszületik, mire a férj visszatér.

Nem segélyt akarok — mondta a szegény teremtés — hanem a háziuram ellen emelek panaszt, mert nem akar megtérni a házában. Fölmondott a gyerekeim miatt és az egész városban nem tudok lakást kapni, mert minden háziur azt mondja, hogy nem engedi tönkre tenni a házat a gyerekektől. Kérem az urakat: szerezzenek nekem lakást, vagy kényszerítsék a házigazdámot, hogy vonja vissza a fölmondást. Hogy nyerhessünk csatát harminc év múlva kérem szépen, ha most nem engedik az asszonyoknak, hogy gyermekeket hozzanak a világra.

A Népiroda elvállalta a nehéz megbízatást de hogy sikeres lesz-e az akció, azt nem ígérték meg a panaszokó családanyának.

Általában a legkülönösebb kérésekkel fordulnak az irodához. Például bent járt egy asszony, aki elsírta keservét:

— Kérem az uram bevonult; alkalmazásban volt egy olyan vállalatnál, ahol 50 korona kauciót kellett letenni és most nem akarják visszaadni az 50 koronát.

Az iroda kijelentette, hogy a kauciót visszatartó vállalat ellen megteszi a bűnvádi följelentést.

Egy anya sokogva mondta:

— Az uramat és a fiamat egyszerre vették el, éhen halok, ha nem segítenek.

Az iroda sürgősen meg fogja vizsgálni, hogy csakugyan így igaz-e?

A legkülönösebb kérelemmel R. K. vidéki színész és P. S. színész fordultak az aradi Népirodához. A szót a férfi vitte:

— Nem aradiak vagyunk — mondta. — A társulatunk Tarcsán kénytelen volt feloszlani a háború miatt. Én és a primadonnám fölmentünk Budapestre. Én beálltam villamoskalauz-

nak, de kivélem még harminc állás nélküli színész jelentkezett. A második napon azonban kijelentette a vasut igazgatósága, hogy fejenként száz korona kauciót kell letenni. Erre persze mindenki kénytelen volt otthagyni állását, mert, kérem, kinek van ma együtt száz koronája? Erre aztán a kisasszony és én ismét leruccantunk a vidékre. Eljutottunk Aradig, de itt meggyőződünk arról, hogy a művészetünk nem adhat már kenyeret. Elvállalunk tehát bármilyen állást. A kisasszony hajlandó volna pincérnő is lenni, csak kenyeret kaphatnánk.

A Népirodában gondoskodik foglalkozni róla, hogy valami foglalkozást kapjon Tasia két vándora, ha mást nem, hát a lóvasutnál kalauzi állást szereznek a becsületes megjelenésű szegény színészek.

Ma délután különben rendkívüli örömet keltett Dozsa Dezső aradi kenyérgyáros küldeménye. Ugyanis 110 adag kenyeret juttatott a Népirodához, ahol a finom, friss kenyeret azonnal kiosztották. A behívottak gyermekei nagyszera etvaggal majszolták a kis cipőket. Az iroda, amely a mai napig 280 esetben járt el, több munkakeresőt elhelyezett már maganosoknál és gyárakban.

Délután vendége is volt az irodának: el látogatott oda Múlek Lajos dr. közjegyző, akit jogi tanácsadásra kertek föl, különösen lakbérleti ügyekben. Életbiztosítási ügyben is fordultak az irodához. Egy asszony ugyanis elmondta, hogy az urát behívták és a lejárt életbiztosítási díjnyugtát nem tudta kivaltani. Attól fél, hogy most már elvesz az eddig befizetett biztosítási összeg s attól is tart, ha férje a háborúban elesik, a biztosító társaság nem fizeti ki a biztosítási összeget. Az iroda elfog jarni a biztosító intézetnél, hogy vegye figyelembe a kényszer-állapotot és a moratorium alapján hosszabbítsa meg 3 hónappal a díjresztet fizetési terminusát.

A behívottak családjáért fáradozó férfiak nemes és dicserendő munkáját megnehezíti az a körülmény, hogy az adatok ellenőrzését, amelyet a legnagyobb szigorúsággal teljesítenek — csak nehezségesen tudják elvégezni. Az irodához fordulok jobbra a külvárosokban laknak s az iroda munkatársai gyalog kénytelenek az odavezető utakat megtenni. Ez a körülmény meglassítja fontos munkájukat, már pedig most nem lehet késlekedni.

Az iroda ezért arra kéri a jószívű kocsitulajdonosokat, hogy engedjék át fogataikat ehhez a nagy fáradságot igénylő munkához.

A levélben az állott, hogy megbízható helyről jelentették, hogy a trónörökös arcképével pénzt nyomtatnak és hogy ez jele annak, hogy Ferenc József lemond. Milánovich Bozónál teljesített 5 hónapi szolgálat után Bozó nekem egy levelet adott, amelyen egy halálfej volt rajzolva és amelyre az volt írva, hogy én a Narodna Obrana megbízottjává neveztettem ki. Ekkor mondta nekem Bozó, hogy kémkedésben dolgozik...

Opertio Dusan katonatisztól a Narodna obrana tagjától hallottam egyszer, hogy a Narodna obranának Bosznia és Hercegovinába 23 tagja van. Egyébként nem tudom, hogy a Narodna obranának van-e és milyen szervezete Boszniában. Olykor-olykor adott nekem Pribicevic Milán egy-egy revolverre való pénzt, hogy azt a határnál azoknak a fiáncoknak adjam, akik mind komitácsiak szolgáltak, revolverük nem volt, sem pénzük, amiből ilyen vehettek volna. Ahogy nekem kitetszik, Pribicevic Milán éppen mert komitácsiak voltak, megfizetéséből adta a fegyvereket. Egyéb dolgom fegyverekkel nem volt.

Egy izban, midőn Milanovic Bozónát szolgáltam, kaptam azt az utasítást, hogy egy emberrel egy paraszthoz menjek Liesnicába, a paraszt majd tájékoztatni fog minket és ami szükséges, mindent meg fog mutatni, hogy mi ketten Stanaricic Lyubót, szerb tartalékos tisztet, aki Bipeljinába mene-

kült, megöljük. A Narodna obrana választmánya ugyanis megtudta, hogy Stanaricic Lyubó a szerb államra nézve veszélyes és elhatározta, hogy meg kell ölni.

Milanovic Bozótól kaptam én és az az ember a meghagyást, hogy egy meghatározott helyen a Drinán átkeljek és Stanaricic Lyubót, aki éppen a Drina partján a boszniai oldalon a Bieljni kerületben lakott, megöljük. Én és az az ember a Drinába bementünk, de mivel a víz mély volt és azt is láttuk, hogy Lyubó fegyverével a vállán a ház körül jár, visszafordultunk. Mivel láttam, hogy őt késsel megölni nem tudjuk, egy embert Sabacba küldtem, hogy Milanovic Bozónak jelentse meg, hogy Stanaricicet ezen a módon t. i. késsel megölni nem lehetséges. Erre azt a parancsot kaptam Milanovic Bozótól, hogy őt minden esetre öljük meg. Ekkor határoztuk el, hogy puskával lövjük le őt. Annak az embernek, aki velem volt, kellett volna ellenőrizni, hogy ez a meghagyás végrehajtott-e. Közben azonban egy lovasított csendőzött, aki a Sabac kerületi prefektustól azt az utasítást hozta, hogy eredeti szándékunktól álljunk el és térjünk vissza. Így jutottunk Sabacba vissza.

1910. októberben Milanovic Bozót arra kéri, hogy béremet emelje fel és mikor ő ezt megtenni vonakodott, fölmondtam neki a szolgálatot. Sabacból Belgrádba mentem, ahol Jankovic tábor-

nokkal találkoztam, aki engem elfogott, mert az engedelmességet megtagadtam és félték, hogy a titkaikat elárulom. Végre a hatóságok elhatározták, hogy engem Boszniába expedálnak. Sabacon azt mondta nekem egy fogoly, hogy az életemről van szó. A csendőrök Zvornikig kísérték engem és ott a bosnyák csendőröknek adtak át. Így kerültem 1910. decemberében Boszniába.

A fekete kézről semmi biztosat nem tudok, kivéve azt, amit a szerb újságokban olvastam, de ma nem emlékszem már rá, hogy a fekete kézről a szerb újságokban mi volt. Ép ugy semmit sem tudok a fekete listáról. Szerbiában az annektálás után általános volt a bosszúság és gyűlölet az osztrák-magyar trónörökös iránt, akit úgy tekintettek, mint Szerbiának vérbeli ellenségét.

Egyébként Krstanovic korábbi vallomásaira hivatkozik, amelyek körül a következők szolgáljanak kiegészítőül:

Az a comitét, amelybe Krstanovicot Pribicevic Milán felvette, a Narodna Obrana állította fel. A cupriai iskolában 20—22 monarchiabeli ember volt. A tanoncok közt volt O. Ivanovic Milán is.

A cupriai iskolában tanították, hogy a komitációnak készen kell lenni, hogy a Narodna parancsára Boszniába menjenek és ott az előjáróktól kapott meghagyások szerint cselekedjenek.

1915-re jósolták az európai háborút.

Egy német történelmet érdekes könyve. Pénz dönti el: ki lesz a győztes.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Mi lesz az európai háború vége, milyen eredményeket szül a most hadakészülő országok népeinek? Ez a kérdés izgat ma minden embert a világon, mert a most megindult világháború olyan méretűnek ígérkezik, hogy már a kezdetén is tisztán áll mindenki előtt, hogy nemcsak lefolyása, hanem hatásai is normális méretekkel nem mérhetők.

A hármasszövetségnek a hármasszövetséggel viselő háborúja olyan probléma, amely egy a publicistákat, mint a katonai írókat évtizedek óta foglalkoztatja. Már köznapi hely, hogy a fegyveres béke rosszabb volt, mint egy háború és az örült készülődés a nagy leszámolásra igen sok érdekes és mint az eredmények mutatják, nem hiábavaló, nem alap-talan jóslásra adott okot a nagy kérdés tanulmányozóinak. Ezek között igen előkelő helyet foglal el Frobenius H., a német hadsereg szolgálaton kívüli alezredese, aki a

„Des Deutschen Reiches Schicksalsstunde“ címmel csak néhány hónapja jelentette meg könyvét, amely Németországnak és szövetségeseinek nagy leszámolását tárgyalja ellenségeivel Angliával, Oroszországgal és Franciaországgal. Akik ismerik a kiváló katonát, azt mondják, hogy a német kormánykörökben szavának súlya van és ezért az alkalommal könyvének ama gondolatait visszük az Aradi Közlöny olvasói elé, amelyek a világháború kitörésének legközvetlenebb körülményeit indokolják és nagy vonásokkal annak következményeit rajzolják meg.

A népek fejlődésében — mondja Frobenius alezredese — az európai nagyhatalmak odajutottak, hogy kívülről jövő veszedelmek leselkednek rájuk, mert az általuk meghódított és gyarmatosított területek népei elsajátították azokat a tulajdonságokat, amelyek a hódítókat hiditökká tették. Az európai nagyhatalmak kezdenek ürekké válni. Ennek az új korszak kezdetét az orosz-japán háború jelzi, mert ha Oroszország az európai hatalmak közt nem is képviselt valami magas kulturális potenciát, de Japánnal szemben mégis jelentett. És ott, ahol levertek a Csendes Óceán területén játszódik majd le a harc a világhatalomért az európai, ázsiai és amerikai népek között. Mesz-sze látó pillantással mondotta II. Vilmos császár évekket ezelőtt: „Európa népei vigyázzanak, legszebb birtokaikra!“. Hogy mire célzott, egészen világos volt. Eddig azt hittük, hogy az érdekeltek az európai népek között kiegyenlíthetők, lesznek a a házi békekonferenciákon a surlódási felületeket meg tudják szüntetni és a nagyhatalmak közös erővel fordulnak majd külső ellenségeik ellen. A viszonyok azonban, a tények azonban egész másképp alakultak.

Két nagy ellenséges táborra osztva áll szemben hat nagyhatalom, nyögve a fegyverkezés jármát, békéről barátságról beszélve mindegyik keze a kard markolatját szorítja, lesi a pillanatot, hogy megkezdje a háborút, amelyben

Európa szétmargangolja magát.

a hosszú időre képtelenné válik, hogy a kívülről jövő veszedelemmel gazdasági, politikai és katonai téren hathatósan szembeállhasson.

Arad, augusztus 7.

Mióta Edward angol király abban az érületben, hogy Németországnak fejlődő szárazföldi és tengeri hatalma Anglia világhatalmának veszélye, szövetséget kötött Anglia eddigi összes ellenségeivel és Németországot teljesen izolálni akarta ellenséges fegyverekkel vétetve azt körül, amelyet a háború elől társ a európai állandóan reszketett a borzasztó végleszámlálás közeledte miatt.

Hogy még a Balkán háború sem volt képes a puszkaporos hordót felgyújtani, sőt hogy maga Anglia tartotta vissza a csóvát dobó kezét, annak véleményem szerint az angol rideg üzleti szellem volt az oka.

Angliának nincs az ellen kifogása, hogy ha kontinentális hatalmak egymást szétépik, vagy örökké vérző sebeket okoznak egymásnak, csak az fájna neki, hogy ennek a költségét közösen viselnék. Mert vajon a győzőnek mi lenne a haszna? Elpusztított országok és üres pénztárak! Vajon melyik legyőzött ország viselné ennek a hadjáratnak költségeit? Nem látható be, hogy ennél a háborúnál mit lehet keresni, mint hogy Anglia abban kénytelen részt venni.

lévén érdeke, hogy a német flottát elpusztítsa, tehát ő is csak nagy veszteségekkel távozhatna a harcmezőről, féltve azt a pillanatot, amely pokoli térvének végrehajtását megszülné.

Azonban a felidézett szellemek felett Anglia sem tud már uralkodni. Franciaország revans örülete, Oroszországnak magasan lobogó győzelmek a törekvéseit keresztező Ausztria-Magyarország ellen mindkét országot a fegyverkezés legvégső határáig kényszerítette fel. Ez az állapot már alig különböztethető meg a hadakészültségtől és véleményem szerint 1915 év tavaszán (szerző tehát egy fél évvel leszámította magát az szerk.) már annyira megérték a dolgok, hogy minden nap olyan hadseregnek bevonulása várható, amilyeneket Európában, de az egész világon még sohasem láttunk.

És ekkor út Németországnak és szövetségeseinek élet-halál órája. Nehézebb lesz a harcunk, mint valaha, de a felkészülés, az odaadás, az áldozatkészség nagyobb, hatalmasabb esodákat mutat a világnak, mint amilyeneket a szabadságharcok alatt láttott, mert még sohasem támadtak meg nagyobb igazságtalansággal népet, mint a küszöbön lévő háborúban.

A német császár és a német nép a békét akarta, hisz csak a múlt évben áldozott egy milliárdot, hogy Franciaország háborús készülődéseit ellensúlyozza. De ennél nagyobb áldozatokat is fogunk hozni, mert az európai háború nemcsak a hadseregek fegyvereivel és hajóhadával, hanem minden gazdasági és pénzügyi erejével vitatik meg.

Ne higgyé senki, hogy öt, vagy hat millió katona egyszerre és minden oldalról árasza el határainkat s seregeinket agyon fogja nyomni. Először is csak az aktív sereg jut szóhoz, mert a tartalékos seregek felállítására és felszerelésére hosszabb időt vesz igénybe. Másodszor nagy csapatoknak nagy mozgási tér kell, úgy, hogy egy bizonyos te-

rületen csak megközelítőleg egyenlő nagyságu seregek juthatnak szerephez. Ebből a szempontból különböznek a mi modern milliós seregeink mozgás- és harcfeltételei a kisebb seregektől, amilyenek Nagy Frigyes és Napoleon rendelkezésére állottak. Ezek a hadvezérek a csata lefolyását egy kimagasló pontról figyelhették és irányíthatták. Ez már Metz ostrománál és Sedánál kizárt dolog volt, mert az aránylag még mindig kis tömegek sok-sok kilométerre oszlottak meg, hogy a harcban részt vehessenek. Milyen arányok érvényesültek már Mandzsurianban! Tehát tulnyomó tömegekről, a túlerő összeroppantásáról a most elkövetkező háborúban nem lehet szó. Egy embernek nem kell öt, vagy hat ellen harcolnia és az egymással szemben fekvő rajvonalak mindegyike olyan sűrű, vagy olyan ritka lesz, mint a másik. A jövő háborúban is latba esik az erkölcsi minőség a testi erő mellett, az ügyesség, az egyes katonának lövőkészsége, az ellenségnek helyes megítélése, intézkedéseinek gyors felismerése, a csapatok megfelelő időben való felhasználása, szóval

a vezetésnek rátermettsége dönti el a nagy küzdelmet.

A francia hadseregnek az a törekvése, hogy az ország erejét túlhaladó mértékben emelte hadserege számát, nem vált előnyére, mert igen gyakran nagyon

gyenge és hasznavehetetlen katonákat is besoroztak,

akik a háborúban a hadseregnek terhére válnak. Tudjuk, hogy a francia katona betegséggel szemben nem ellenálló, aminthogy jelenleg is az aktív szolgálok közül 36 százalék beteg és ezért jobb lenne, ha hazaküldenék őket, mert biztos, hogy ezek az elemek nem bírják el a nehéz marsokat, elpusztulnak a hiányos táplálkozás és állandó izgalom alatt.

Az orosz katonasanyag a két éves szolgálati idő mellett is, céltudatos vezetéssel, jól ki lehetett volna képezhető, de ehhez kötelességtudó, önfeláldozó tiszt és altiszt, kar kellett volna. Azonban a japán háború azt mutatta, hogy az orosz hadsereg ezzel nem rendelkezik.

Franciaországta elmondható, hogy úgy a tisztje, mint a katonája a politika miatt nem teljes értékű. Az új hadseregünkben német katonák vannak, tehát germán fajta. A tartalékos és a népfelkelő is emelkedik mindarra és tudja is, amit a katonaságnál tanult. Ha magam láttam, hogy utászok, akik tehát technikai készségüket leghamarabb elveszíthetik, egy két napi gyakorlat után teljesen tökéletes katonák voltak, ugyanolyan ügyesek, mint akik tegnap kerültek a sorhadba.

Ha harcolnunk kell, ha háborunk lesz, a diadalnak ugyanolyan tudatával, a diadalnak ugyanolyan ártalmával meggyünk elébe, mint 1870-ben, mi arra gondolunk, hogy nem egyedül a tömegek biztosítják a diadalt, hanem hogy az ő lesz a pálya és a dicsőség és sőt minden a kincseleghosszabb a lélegzete s akinek a zsebében a legutolsó

ilyen izgalmasnak és hatásában ilyen áttekinthetatlenné látja Frobenius alezredes Németország és szövetségeseinek élet-halál órájában az európai háborút, a hármasszövetség döntő mérkőzését.

Miért volt szükség, miért volt történelmi természetű következménye a fejlődésnek ez a végveszedelem, azt az alezredese könyvének nyomán a következő cikkben mondjuk el.

Támadnak a monarchia és Németország csapatai.

(Orosz földön egyesült a két haderő — Német hódítás Belgiumban. — Japán hadikészülődés. — Csapatunk sikere a déli harctéren. — Montenegró hadat izent.)

Távirati tudósítás.

Budapest, augusztus 7.

Még csak gyengén nyílt föl a harctéri események zsilipje, még csak megrostált, szűkszavú hírek kezdenek jönni délről is, északról, de jönnek és megindulásuk azt jelenti, hogy ott a határokon már vér festi a mezőket és összeszorított foggal, halált megvető erővel mennek, rohannak előre, [mindig előbbre, diadalra és győzelemre katonáink. Katonáink és velük együtt a nagy szövetségesség: Németországé. Orosz földön már egymásra találtak a szövetségelt csoportok, Szerbia, Montenegró felé már megmozdultak csapataink: talán már várják is, talán már híret is küldik az első nagyobb ütközeteknek, melyektől sorsunk függ.

A mai eseményekről ezeket a hivatalosan kiadott vagy hivatalosan megcenzurázott táviratokat kaptuk:

Az orosz harctér.

Budapest (Hivatalos). Oroszország ellen folyó hó hatodikán délután Krakkó mellett offenzívával kezdődött meg a háború.

Erős lovasságunk kerékpáros és gyalogszolgálatokkal Oroszország területére tört, bevette Oikust és Woltcont és egyesült a Czensztochauig előrehaladt német csapatokkal.

A Krakkótól északra fekvő, továbbá Novobreskonál az északi Visztula partmentjén az orosz határszéli magaslatok a mi birtokunkban vannak. A lengyel lakosság lelkesedéssel csatlakozott csapatainkhoz. Csapatunk mozgósítása és felvonulása program szerint nyugodtan folyt le. A tiszték és legénység emelkedett hangulatban várják az eljövendő eseményeket.

Bécsből jelentik: Franciaország abban bizonyított, hogy az orosz hadak kezdettől fogva erőteljes segítségben fogják részesíteni a francia hadsereget és nyomban elhatározó támadásba mennek át. Nemesak ez maradt el, hanem az orosz hadak zöme megkezdte a visszavonulást az orosz-lengyel területeken. Ennek a hadi mozdulatnak Párisban lesújtó hatása van.

Bécs: A Neue Freie Presse jelentése szerint Miklós cár Nikolajevics Miklós nagyherceget az orosz hadsereg fővezérévé nevezte ki.

Konstantinápoly: Az orosz csapatok sietve kilérik Örményországot

és a katonai raktárakat, őrházakat fölgyújtják.

Pétervári: A német nagykövetség palotáját elpusztították. Ezt azzal indokolják, hogy a németek az átutazó orosz anya-császárnét és Konstantin nagyherceget németországi átutazásuk alkalmával feltartóztatták.

Német csapatok Belgiumban.

Berlin: Német hadak Lüttich városig hatoltak. Egyes lovasok már a városba hatoltak be, de a csapatok nagyobb része még a város előtt áll.

Berlin: Egy kisebb német lovasszolgálat Lüttich városába bevonult és nagy riadalmat okozott. A várparancsnokot el akarták fogni, de elmenekült.

Berlin: Lüttich elesett a németek kezében van.

Berlin: Moltke gróf a Linden allén közölte a tömeggel Lüttich bevételét. Vilmos császár főhadsegédét a Lustgartenbe küldte, hogy a német fegyverek diadalát ott is kihirdesse a népnek. Berlinben nagy az öröm, mert az elfoglalt Lüttich modern, teljesen kiépített vár.

Dánia semleges.

Kopenhágából jelentik: A dán kormány hivatalosan deklarálta semlegességét a német-angol hadviselőkkel szemben.

Japán hadikészülődés.

Pétervár: (Hivatalosan meg nem erősítve)

Japán megüzente a háborút Oroszországnak.

Jokohamából jelentik: A japán minisztertanács tegnapi hosszúságú értekezlete főleg az Európában beállott külügyi helyzettel foglalkozott. Haditengerészeti körökben feltűnően nagy az élénkség.

Törökország fegyverben.

Konstantinápolyból jelentik: Az általános mozgósítást elrendelték.

Londonból jelentik: Az angol kormány lefoglalta a Törökország részére készülő Szultán Ozmán dreadnoughtot.

Ütközetek a szerb harctéren.

(Hivatalos)

Budapest: A két harctérről érkezett jelentések, mint az várható is volt, általában kedvezőek, habár egyelőre csak kisebb csatározásokról szólhatnak. A déli határon a Vardis-tye-Rudo bosnyák határvonalon a szerbeknek egy betörését a határon lévő csapataink visszautasították. Augusztus ötödikéről hatodikára virradó éjjelen ugyancsak megfiusult a montenegróiaknak az a törekvése, hogy Trebinje felé előre haladjanak. Ez a betörés különben is egyrészt flagrán megsértése a nemzetközi jognak, mert Montenegró követünknek augusztus ötödikén fél hat órakor délután átadta a hadüzenetet, de megvonta a lehetőségét annak, hogy a követerről kormányunkat azonnal értesítse, másrészt azonban örvendetes tanúbizonyságát adta annak, hogy népünk lelkesen közreműködik a betörések visszautasításában.

Angol intézkedések.

Londonból jelentik: A walesi herceg belépett a gránátosok közé.

Londonból jelentik: Gainsborgk dán gőzöst az angol tengerészeti kapitány Mersey kikötőben lefoglalta.

Montenegró a háboruban.

Bécsből jelentik: Montenegró kijelentette, hogy a monarchiával hadilábon áll.

Cetinjéből jelentik: Montenegró közölte Ottó osztrák-magyar követtel, hogy Ausztria-Magyarországgal szemben háborus állapot-

ban levőnek tekinti magát. Követünk elhagyta Cetinjét.

Bulgária elutasította Szerbia szövetségét.

Szófia: Szerbia hivatalos formában kérdést intézett a bolgár kormányhoz arra vonatkozólag, hogy milyen feltételek mellett lenne hajlandó a régi szövetséget felújítani és Szerbia érdekében bizonyos szolgáltatásokat tenni. Szerbia ezen felkínálkozása azonban, — amint szintén jelentettük, — eredménytelen maradt. Ez a visszautasítás a legridegebb formában történt, amelynek következtében a szerb illetékes körök a legnagyobb bizonyosságot szerezhetők arra vonatkozólag, hogy Szerbia és Bulgária utai egymástól teljesen elváltak.

Szerbia legutóbbi kudarcának története a következő:

Az elmúlt hét szombatján Nisben Péter király magához kérte Csaprasikov bolgár követet, akit rendkívül szívélyességgel fogadott és arra kérte, hogy közvetítse kormányánál a szerb kívánságokat. A követ kijelentette, hogy ezt kötelessége megtenni és annak rendje és módja szerint írásban fog jelentést tenni kormányának. A szerb király azonban arra kérte a követet, hogy utazzék el Szófiába és ott személyesen interveniáljon a szerb-bolgár szövetség felújítása érdekében.

Csaprasikov Bulgária szerbiai követe másnap el is utazott Szófiába s ott előterjesztette Szerbia kívánságait. A bolgár kormány a legelőször idő alatt döntött a szerb óhajások felett és egyhangulag azokat a lime elutasította, a tárgyalásokra alkalmatlannak nyilvánította. Erről a szerb kormányt írásban értesítette. Csaprasikov bolgár követ pedig még ma sem utazott vissza állomáshelyére, Nisba.

Zelenski gróf autójára rálőtt a katonai őr.

(A milliós autók vadászai.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Arad, augusztus 7.

Megirtuk, hogy a napokban az egész országban az a mese terjedt el, hogy a franciák száz milliós hadikincset akartak a monarchián keresztül autókön Oroszországba csempészni. Hihetetlenül rövid idő alatt hihetetlen széles rétegek vettek tudomást erről a hírről, sőt már azt is beszélték, hogy a kincs nagyobb részét Ceglédén, Kaposvárt, Temesvár mellett meg is csípték. Mint utólag kiderült, az egész kacsa abból az egyszerű tényből származott, hogy most falvak, városok közelében feltartóztatják az autókat s utasaikat — ami háborus időben természetesen is — igazolásra szólítják fel.

Minél egyszerűbb és világosabb azonban valami tény, annál kevésbé akad hitelt. A milliósokat rejtő autók fantasztikus meséjét mindenki első hallásra elhitte, a cáfolatot azonban a legtöbben nem akarták megérteni. A legkevésbé a falusi emberek. Így a legtöbb aradmegyei községből azt az értesítést kapjuk, hogy az ottaniak még mindig az autókra, a milliós kincsekre vadásznak. Sőt az egyik községben éjszakára az országutat a falu előtt elbarrikádozták, vagy nyolc-tíz falubeli pedig puskával felszerelve az árokban hasalt lesben. Még tisztá szerencse, hogy az éjszaka ép nem ment arra automobil.

A szigorú rendelet következtében kellemtelen kalandja volt ma délelőtt Ujaradon Zelenski Róbert grófnak, amely könnyen végzetes következményekkel járhatott volna.

A gróf tegnap reggel temesújfalui birtokáról autóval indult el Arad felé. A gróf soffitörje nem ismerhette az új rendeletet s így történt, hogy Ujarad határában a katonai őr intésére nem állította meg az autót. Az őr még egy-

szer intett s mikor ez a figyelmeztetés is hatástalan maradt, fegyverét az autó felé szögezve elsütötte.

A golyó nem talált, de a soffőr a lövéstől még jobban megzavarodott s nagyobb sebességgel akarta tovább hajtani a gépet. Az őrség ekkor leeresztette a sorompót s így megállásra kényszerítette a kegyelmes ur autóját, Ze-

lenski grófot ép igazolásra akarták felszólítani, amikor az egyik katona, egy ujfalu sváb fiu megismerte s felkiáltott:

— Das ist ja der graf Zelenski!

Az autót erre természetesen szabadon bocsájtották s az izgalmas incidens után a kegyelmes ur zavartalanul folytathatta útját Ottenes felé.

Aradi arisztokraták önkéntes hadiszolgálata.

— Hunyady Károly gróf huszárőrnagy aktiváltatta magát. — Ifjabb Urbán Iván báró bevonult a huszárokhoz. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Lángoló lelkesedéssel vonulnak — most már nem a zászlók alá, hanem a zászlók alatt az ország fegyverforgató és fegyverviselésre kötelezett polgárai. Haroba sietett, fegyvert ragadott jövődök biztonságunk, békénk oltalmára és büntető, megtorló erőnk bizonyosságául mindenki. Vonuló katonacsapatok hálózák be az ország minden részét, harci riadó borítja tűzbe a lelkeket és a nemzet nagy szabadságharca óta nem volt példa arra az elszánt, öntudatos, büszke, hazafias föllángolásra, amelynek a mostani háborus készülődésben számos példája nyilatkozik meg.

Nemcsak a királyi legfelsőbb parancsszó, nem csupán a kötelesség tudata szólítja elő polgári foglalkozásuk és mindennapi békéjük nyugalmasából az embereket. Harcra kész, a királyért és a hazáért életével-vérével szolgálni akar az is, akit parancs és kötelesség nem szólít, aki már lerótta katonai éveinek adósságát, vagy aki még csak ezután tartozik beszámolni azzal. A lelkesedés öntudatos ereje egymásután ragadja el a lelkeket és igen tekintélyes azoknak a magasállású, jólétben, kényelemben, nyugalomban élő egyéneknek a száma, akik önként ajánlják föl a háboru veszedelmébe sodródott hazának erejüket, kardjukat és a karjukat.

Megírta már minap az Aradi Közlöny, hogy Károlyi Gyula gróf volt főispán táviratban jelentette be a honvédelmi minisztériumnak, hogy kész szolgálatot tenni. Most az aradmegyei előkelő világnak — mint értesülünk — ismét két tagja jelentkezett önkéntesen katonai szolgálatra. Soborsini földesura:

Hunyady Károly gróf valóságos belső titkos tanácsos, aki feleségével együtt esztendőnk óta a legszébb eredménnyel fáradozik azon, hogy a soborsini Vöröskereszt egyleti fiók vagyonát az ismert és kedvelt parkünnepélyekkel gyarapítsa, — az első volt azok között, akik katonai szolgálatra önként jelentkeztek.

Hunyady Károly gróf a huszárságnál szolgált, mint aktiv huszártiszt és évekkel ezelőtt őrnagyi rangban vonult nyugalomba. Szolgálaton kívüli viszonyban levő huszárőrnagyként tartották nyilván a soborsini grófot a hadsereg listáiban, de most — bárha Hunyady gróf minden katonai szolgálat teljesítése alól föl van mentve — önként jelentkezett, mert nem akar elmaradni azok sorából, akik a hazáért harcolnak, mint volt katona ott akar lenni a most katonai szolgálatra kötelezettek között. Hunyady Károly gróf az illetékes katonai hatóságnál már bejelentette, hogy kész bármely pillanatban megkezdeni a szolgálatot.

Érdekes az az önkéntes szolgálatra jelentkezés is, amely ma történt meg.

Urbán Iván báró főispán unokája,
Urbán Péter báró, csanádmegyei

nagybirtokos legidősebb fia, ifjabb Urbán Iván báró lépett be ma önként a hadseregbe.

A fiatal báró, aki még nem töltötte be huszadik esztendőjét, ismételtan tanujelét adta annak, hogy korát meghaladó lelki erővel és elszántsággal rendelkezik. A háboru kitörése óta foglalkozott a fiatal Urbán báró azzal a gondolattal, hogy katonai szolgálatra jelentkezik és most, amikor a harcra legnagyobb szükség van reá, eleget tesz csak későbbben esedékes hazafiúi kötelességének. Miután a szép és erős, férfias lélekre valló elhatározás a család körében sem talált ellenvetésre, Urbán Iván báró megvalósíthatta szándékát: kérelmezte, hogy sorozzák be és osszák be a kecskeméti huszárokhoz.

A tizenhárom kecskeméti huszárezredben több tiszt ismerőse van az Urbán családnak és ezért kíváncsított ismert bajtársak és feljebbvalók közé Urbán Iván báró is. A főispán unokájának kérelmét teljesítették: a fiatal báró, akinek testéről nemrég hegedtek be, tüntek el a minapi, megvadult bikával történt izgalmas kaland nypmai, megjelent a sorozó bizottság előtt, amely „ohne Gebrechen tauglich“-nak találta a nyulánk, izmos fiatallembert és

önkéntes jogának megfelelően a kérelmezett ezredhez sorozta be.

Ifjabb Urbán Iván báró kívánsága tehát teljesült: már utra is kelt Kecskemét felé, hogy haladéktalanul jelentkezzen ezredénél.

A kecskeméti huszárok már uton vannak valahová a fenyegetett határok felé és Kecskeméten csak az ezred pótkerétparancsnoksága maradt. Itt képzik ki a most bevonuló fiatal önkéntest is, ainek a huszárra tartozó tudományok közül kettővel: a vitézséggel és a lovaglással nincsen gondja-baja, mert kitűnően lovagol és a bátorságból is letette már a próbát, legutóbb épen azzal az elhatározásával, amely a harcra viszi. Mert a néhány hetes kiképzés után a fiatal Urbán báró is ott keresi a harctér várvirágos babérját a kecskeméti huszárok sorában a csatamezőn.

Urbán bárók családjában féltő szeretettel, de egyuttal lelkes büszkeséggel gondolnak a bátor huszárra, aki önként sietett azoknak az ősöknek a nyomába lépni, akik az Urbán családból évszázadokon át fegyverrel vitézkedtek a hadban. Urbán Iván báró főispán, aki fáradhatatlan tevékenységgel és munkabírással látja el teendőit abban a nagyfontosságú pozícióban, amelyet magas állása a jelen körülmények között különösen juttat neki, fiatalos lelkesedéssel és csillogó szemmel beszélte ma ismerőseinek:

— Az unokámat ma sorozták be. Önként jelentkezett, huszár lesz a kecskeméti tizenháromasoknál!

Arad város segély-akciója.

(A katonai állomásparancsnokság a polgárság érdekében.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 7.

Arad város tanácsa legutóbb tartott ülésében, amelyről az Aradi Közlöny részletes tudósítást írt, a hadbavonultak hátramaradottainak segélyezésére megindított akció irányításáról beható eszmecserét is folytatott. Mint említettük, az a tanács álláspontja, hogy a segélynek időszzerűnek kell lennie, azaz a rendelkezésre álló eszközökkel úgy kell gazdálkodni, hogy a munkaalkalmak kiapadása után is jusson a támogatásra, másrészt pedig arra kell törekedni, hogy ott lépjen közbe segélyével a város, ahol arra szükség is van. A visszaélések és erőfölösérlés feltétlenül megakadályozandó. Sajnos, a városnál megkezdett gyűjtés nem halad olyan arányban, mint az remélhető volt és ezért Vargass János polgármester úgy határozott, hogy az aradi jótékony egyesületek bevonásával megállapít egy egységes segélyezési programot.

Holnap délután négy órára értekezletre hívta össze az egyesületek vezetőit a tanács-teremben tartandó értekezletre, amelynek az a célja, hogy az egyesületekben rejlő erőket egyesítse és a nagy és szent ügyre egyesítve celszerűen és hathatósan felhasználja.

Ugy értesülünk, hogy a Polgári Jótékony Nőegylet megtartott választmányi ülésén, amelyen özvegy Purgly Lajosné fővédőasszony elnökölt és könyvet fakasztó beszéddel nyitott meg, a nagyszámban egybegyűlt urinők, akik közül többeket ért keményen a sors, mert fiát, vagy férjét behívták, foglalkoztak a hátramaradottak segélyezésének kérdésével és a következőket határozták:

Az egyesület augusztus 15-től a polgármesternek hetenként kétszer 100—100 adag 500 grammos kenyeret bocsát rendelkezésére.

Szeptember 15-től kezdve pedig a Nők Otthonának most épült új termét két-két családnak nem több, mint 12 taggal hajlékul felajánlja és azokat ellátja.

Megirtuk már, hogy a polgármester minden lépést megtett ahhoz, hogy a katonaság által rekvirált lisztből a város részére napi 50 métermázsát átengedjenek, mert a tanács lisztet akar szétosztani a rászorulóknak. Hegedűs Ede alezredes a humanizmusáról ismert és a polgársággal szemben mindig előzékenységet tanúsító állomásparancsnok ma a következő átiratot intézte a polgármesterhez:

Hivatalos tisztelettel van szerencsém közölni, hogy a Neuman-féle gyárban csak annyi készlet foglaltatik le, amennyi a katonai élelmezési raktárnak feltétlenül szükséges. A hízó marhák teljesen szabadon hagyatnak. A gyár üzeme nem zavartatik. A Széchenyi malomból naponként ötven métermázsas liszt elszállítható, ha arra tényleg és mellőzhetetlenül szükség van. A katonai érdekek szemellett tartásával esetről-esetre a malomnál történő fizetés ellenében a városnak a liszt ki fog adatni. Egyelőre a felett jelzett mennyiség — 50 métermázsas — naponként elszállítható. Hegedűs alezredes.

Minthogy a liszt most már biztosítva van, a tanács legközelebb megkezdheti a kiosztást.

A polgármester által megkezdett gyűjtéshez ma a következők járultak hozzá adományaikkal: Szuch József 15 K, Raiber Emilné 50 K, Hady Gyula 20 K, Szalmapiroggyár 50 K, Czeiler István 40 K, Tabakovits György dr. 20 K, Rieger Imre 20 K, Komler János 20 K, Mocsonyi Antal 300 K (második adomány) Reinhart Kálmán 20 K, Izraelita betegsegélyző

és temetkezési egyesület 300 K, aradi izraelita kiházasító egyesület 200 K, Lakatos Ottó (kereskedő) 5 K, Első aradi nyugdíjas asztaltársaság 200 K, Fischer-Mór 20 K, Vargha Imre 20 K, egy urinő gyűjtése 20 K, MÁV. üzletvezetőség tisztviselőinek Szakál asztaltársasága 100 K, Parecz Béla dr. 50 K.

Fogolyszállítás az aradi állomáson.

(Szerb szökevényeket hoznak.)
Az Aradi Közlöny tudósítójától.
Hajnali fél hatkor az állomáson. Az épület majdnem teljesen kihalt. Itt-ott lézeng egy ember, várva a legközelebbi vonatot, amely egy óra múlva indul. Nem tolongnak ugyan a folyosókon, nem fekszenek szanaszét a padlón, követsen az utasok, mint a postavonat indulása előtt. Derült, tiszta a levegő, nyugalom, csend mindenütt, Arad még csak most ébred, még a szokott munkáscsoportok sem haladnak oly sűrűn a házak felé.

Az őrség most ébred. Hangos vezényszavak hangzanak s az első osztályú váróteremben leterített szalmazsákokról feltápázkodnak a derék tartalékosok. Kint a pályán egy trénavonatot vesztegel. Ki tudja merről jön, ki tudja merre megy?

Most megjelenik az őrség a Perronon. Az ember önkénytelenül is ismerősöket keres s talál is. Itt egy ismerős és elegáns banktisztviselő, hátán a bornyu, vállán a puska bajonettel, komisz ruha: póttartalékos, akinek jobb időkben csak nyolc hetet kellett szolgálnia. Amott egy káplár, megint egy közlegény, csupa ismerős arc.

Most kijön a szakaszvezető s parancsokat osztogat. Egy perc múlva már az egész őrség felvonul a sinek mellett két oldalra, a kijárat felé, szuronyfalat alkotnak, spalliert. A pályaudvaron lézengők figyelmét felkelti, különösen, hogy a portás megbagya mindenkinék, aki a Perronon van.

Tessék a Perronról távozni, most nem szabad senkinek sem itt maradni.

Most már mindenki tudja: fogolyszállítvány érkezik. A kíváncsiak égnek a vágytól, szeretnének már valódi hadifoglyokat, katonákat, uniformisokat látni szuronyok közt, ártalmatlanokká téve.

Hat óra után néhány perccel lassan, nagygyon lassan beérkezik a fogolyszállító vonat. Csupa első és másodosztályú kocsi. Csak néhány fogoly arcát lehet látni, az ablakoknál az őrső katonák ülnek. Most kényelmes tempóban, egyesével, kettesével kezdik őket le szállítani. Csupa szerb parasztleány, a legtöbbje husz-huszonegy éves suhanc, akik vagy látszik nem nagyon lelkesedtek a háborúért, a szerb hadseregért s jobbnak, biztonságosabbnak látták átszökni a határainkon. Nyomoru-ságos a külsejük, sápadt, munkában megaszott emberek, barna darcóruha van rajtuk, booskor, tarka halina. Aztán utána egy másik csoport, leborotvált arcú rabok.

Egyforma fegyverruha mindannyin. Csak egy tűnik ki közülük, az utolsó sorban. Bajusa nincs leborotvált s daróc helyett még osikos nadrág, jól szabott kék lüszter zakó van rajta, a lábán lakkoipó. Arca intelligens s az ember az első pillanatban azt hinné, véletlenül került ebbe a csoportba, ha véletlenül fejére nem tévedne szemünk s nem látnánk rajta a végzetes jelte a fegyencsapkát.

Egy oszlopban felállítják őket, aztán megindul hitelez a menet. Az állomás előtti téren már nagy csoport várja őket s élénk gesz-

tussal mutogatnak rájuk, ostárgyalják az eseményt.

— Ezek mind szerbek, majd megmutatjuk nekik a hadifoglyokat.

— Az utvonalon végig mindenütt nagy feltűnést kelt a szerb csoport. Hetivásr van a összefutnak mindenütt az emberek. A hajnali órákban emeleti urilakásokból szobalányok kándikálnak ki, aztán hirtelen behúzzák fejüket, jelentik a házbelleknek a nagy eseményt s a távolodó fogolycsoport után hiányos öltözötű urak, hölgyek néznek még a függönytől félig elfedve.

Most egy parasztleány szalad hirtelen oda. — Ezek a szerbek?

— Igen, baba.

— Hü, az isteneteket! Most ugye, lássátok!

— Ne bántsd már őket, ne kiabálj rájuk!

— Mit, hát még a néne talán sajnálja őket?

— Ki tudja, hátha a mi fiunkat is így viszik!

HIREK.

A román trónörökös attaséja Aradon.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.
Arad, augusztus 7.
Green Nándor főkapitányt ma délelőtt telefonon arról értesítette a hódmezővásárhelyi rendőrség, hogy a délutáni órákban automobilon Aradra érkezik a román trónörökös katonai attaséja, a trónörökös környezetéhez tartozó három hölgy társaságában. A főkapitány az érkező magas vendégek fogadtatására egy rendőrhadnagyot küldött a pécskai uti vámhoz, ahová kevéssel három óra előtt meg is érkezett a hatalmas, barna színű automobil, benne a trónörökös környezetének tagjaival. Az automobil, amelyen fekete-sárga és román nemzeti színű zászlócska volt elhelyezve, a Központi szálló elé hajtattott. Utasai itt kiszálltak belőle, a sofőr pedig benzín-beszívás céljából továbbvezette a gépkocsit.

A katonai attasén, aki alacsony, barna angol bajuszos fiatalember, elegáns utiruha volt, a hölgyek ruházatát pedig autóköpeny takarta. A társaság a szállóban rendbe hozta toalettijét, az idősebb hölgy lement az étterembe, ahol ebédet rendelt. Néhány perc múlva a többiek is utána jöttek, s az étteremben egyszerű ebédet fogyasztottak el. Vidáman társalogtak egymással, s a felszolgáló pincérnek mosolyogva mondták, mennyi akadályon kellett keresztülmenniük, hányszor tartóztatták fel utiközben. Bécsből Aradig automobiljukat, s milyen sokáig tartott, amíg utilevelüket mindenütt átvizsgálták. Az ebédnek kedves epizódja volt, amely — bár tréfás kijelentés formájában történt — mindenestre következtetni enged arra, hogy a háborúban a hármastente nem fogja Romániát oldala mellett találni. Mikor a pincér megkérdezte, milyen sajtot óhajtanak, magyar sárvárit, vagy a francia gyártmányú Camembertet, az idősebb hölgy nevetve így fakadt ki: je ne sais pas, je ne parle ni un mot de français, nur kein französisches, der ist doch voll mit Dynamit, den muss man hinausschmeissen. (Az Istenért, csak ne franciát, hisz az tele van dinamittal; azt ki kell dobni).

Az egész társaság nevetett ezen a megjegyzésen, a pincér természetesen sárvárit hozott, s a románok jóízűen fogyasztották el a magyar sajtot. Az ebéd végeztével a hölgyek levelezőlapot irtak Londonban, Bécsben és a vas megyei Várban lakó ismerőseiknek, majd

négy óra felé újból beszálltak az időközben a szálló elé visszaérkezett automobilba és folytatták utjukat Erdély felé.

Az Aradi Közlöny a háborús napok rendkívüli körülményei között példányai számát szigorúan a szükséges mennyiségre szállította le és elsősorban arra szorítkozik, hogy előfizetőit ellássa lappal. Miután egy elárúsítói forgalomba csak korlátozott számban kerül az Aradi Közlöny, tanácsolható, hogy mindazok, akik az izgalmas eseményekről híven és kimerítően az Aradi Közlönyből óhajtanak tájékozást szerezni, lépjenek mielőbb az előfizetők sorába.

A karánsebesi püspök a határszéll románokhoz. Lugosról jelentik Christea Miron karánsebesi görög keleti román püspök egyházmegyéje híveivel pástorlevelet intézett, amelyben a Szerbia elleni háborunkat jogosnak és igazságosnak hirdeti és buzdító szavakkal fordul híveikhez, akikből elvárja, hogy a trón és a haza iránti törhetetlen hűségükben megmaradnak. Az egyház, amely erre a hűségre nevelte a román népet, megelégedéssel látja, hogy nevelésének örvendetes eredménye az a mostani lojalitás is, amelyet a válságos időkben tanusít a román nép a trón, az uralkodóház és a haza iránt. Tudjuk — ugymond a püspök, — hogy a szerb királyság a Dumának egy része mentén húzódik el Orsovától Pancsováig, tehát a karánsebesi egyházmegye határánál és bár az ellenség még gondolni sem merészkedhet arra, hogy hazánk területét át lépje, mégis egyházmegyéink híveinek részen kell lenniük az ellenség minden mozdulatával szemben. Fogadjátok — írja a püspök — a legnagyobb lelkesedéssel a vidékeiteken átvonuló katonáinkat. A hazának minden igaz fia köteles mindenben segédkezet nyújtani szoknak, akiknek kezébe most le van téve az ország sorsának ügye és jövőnk minden boldogsága. Gondoskodjatok azokról a hitvesekről és gyermekekről, akiknek férjei kivonultak a becsület mezejére és ne fellelkesztek meg sohasem arról, hogy hadbavonuló fiaink és hozzátartozóik szenvedésük árán váltják meg életünket és jövőnket. A pástorlevél aztán felhívja a román néket, hogy minél tömegesebben jelentkezzenek a Vöröskeresztnél és nyújtsanak segédkezet ott, ahol arra a segítségre szükség van. Figyelmezteti a népet, hogy óvakodjék minden olyan oselekedettől, amely a közigazgatási hatóságok rendkívüli munkáját megnehezíti, kerüljék a korcsákat és általában a háborús időkhez méltó lelki emelkedettséggel legyenek érdemesek a trón és a haza védelmében vallás és nemzetkülönbség nélkül a nagy jövőre hivatott nagy nemzet fiaikhoz.

Elmarad a soborsini parkünnep. Hunyady Károly grófék évente megismételt szép ünnepe a soborsini park ünnep, amelyet augusztus hó 30 ára terveztek, elmarad. A parkünnepélyt ezidén július elsejéről a szerajevói merénylet okozta gyász miatt már elhalasztották egyszer, most pedig véglegesen elmarad — jövőre, amikor talán, már ismét a béke áldásait éljük.

Az aradi népfőlkölk eskütétele. Vasárnap, július 9-én lélekemelő aktus megy végbe a honvédhuszár laktanya mellett lévő szabad térségen. Vasárnap reggel 8 órakor esketik föl ugyanis az Aradra vonult népfőlkölk zászlóalj katonáit.

Az aradi orth. izr. hitközség templomában, a reggeli Istentisztelet keretében naponta könyörgő imák mondatnak fegyvereink mielőbbi fényes sikereit.

A nyugalmazott őrnagy és a házbéremelés. Megírta ma az Aradi Közlöny, hogy az Aulich Lajos utca 17. számú ház két lakójának a háztulajdonos, bárha a lakóknál a család fő katonának vonult be, fölemelte elsőjén a házbért. A cikkből az tűnt ki, hogy az említett ház tulajdonosa Negrea-Guzicilla nyug. cs. és kir. őrnagy. Ma délután megjelent nálunk Negrea őrnagy és a közleményre vonatkozólag a következők kijelentésére hatalmazott föl:

— Az Aulich Lajos-utca 17. számú házban én nem vagyok háztulajdonos, hanem ép olyan házbért fizető lakó, mint a többiek. Soha nem érintkeztem a lakókkal, egyiknek sem adtam ki én a lakást, se föl nem mondtam. A ház tulajdonosa özvegy Kónyáné, feleségemnek első házasságából származó elhunyt fiának neje. — Természetes dolog, hogy én — miután semmi közöm sincs a házhoz — egyetlen lakónak sem emeltem a házbért, sem senkit nem fenyegettem azzal, hogy kiteszem a lakásából. Nem tudom milyen asszonyi pletyka kevert bele engem az egész dologba. Katonatiszt vagyok és tudom, hogy háború idején áldozattal tartozunk a hazának és királynak. El se képzelhető, hogy egy katonatiszt okozzon a mai körülmények között gondokat hadbavonult emberek családjainak. Ez abszurd gondolat, de ismétlem, hogy nem is vagyok olyan helyzetben, hogy a házbérekéről rendelkezzek, mert nem vagyok háztulajdonos.

— Különböző tudomásom szerint a steigerolás ügye egyáltalán nem igaz. K. G. feleségének annyit mondott beteg felesem, akinek az egy hónapi házbért átadta, hogy a jövő év májusától több lesz a házbér. K. né nevére felelte, hogy az még távoli van, addig még ráérünk erről beszélni. H. Mórnéval pedig mostohafiam özvegye, mint háztulajdonosnő közölte, hogy jövőre emelni fogja a házbért, amire H. né úgy nyilatkozott, hogy neki mindegy: ő úgy is kiköltözik most. Mostohafiam özvegye, mikor ez a beszélgetés történt, sejtélemmel sem bírt a moratoriumról. Egyszer kimondom katonásan: asszonyi fecsegést, pletykáért én nem felelhetek. Azt azonban tisztí szavammal is megerősíthetem, hogy a házban 1915. májusáig nem emeli Konya századosné senkinek a házbért és a jövő évben is csak akkor, ha addig elmúlt a háború és javultak a viszonyok.

— A soborsini nők az átutazó katonáknak. Érdekes megható képét nyújtja a női gyöngédségnek az a kép, mely három napja a soborsini állomáson átutazó elé tarul. Urinők, iparos s román parasztasszonyok sokasága vár az érkező vonatokra. Mindenki karján kosár, vizes kanna és midőn berobog a vonat, egyszerre száz kéz adja föl a kimerült katonáknak a friss vizet, bort, limonádét, gyümölcsöt, kenyert, szalonnát, cigarettát. Leikes éljenzés s kendőlobogtatás között tűnnek el a távolban a katonavonatok. — Este magyar és román ifjak testvéri összetartásban vonulnak át zenekísérettel mellett, felváltva magyar és román hazafias dalokat énekelve az utcákon s a dalra a sétálók százainak lelkes éljenzése felel.

— Magyarországi szerbek a Vörös Kerestnek. Ujvidékről jelentik: A Vörös Kerest-egylet nemes és önfeláldozó tevékenységének megkönnyítésére folyó gyűjtési akció eddigelé is nagyszerű eredménnyel bíztat. A gyűjtés eredménye alig pár nap alatt 40000 koronát tüntet fel és jellemző a délvidéki hangulatra, hogy az adakozók tulnyomó részben szerbek.

— Híradás. Halmos Gyula fogtechnikus utjáról hazaérkezvén, működését ismét megkezdte.

— Különvonat a monarchia németországi tartalékosainak. A külföldön tartózkodott magyar alattvalók között, akiknek az általános mozgósítás elrendelése után haza kellett jönniök, van egy aradi származású fiatal ember is, Gáspár Rezső, aki Berlinben a híres Goerz-féle optikai gyárnak volt a művezetője. A fiatal ember ma érkezett haza Aradra s érdekes dolgokat beszélt el arról a határtalan lelkesedésről, amellyel a német nép a háborút fogadta s arról a bensőséges szeretetről, amelyet a német birodalom lakói táplálnak magyar szövetségeseik iránt. A berlini kirakatokban — mondotta Gáspár — mindenütt ott látható Ferenc József képe s ugyancsak itt foglal helyet Tisza István gróf arcképe is, akinek nevét a lelkes tüntetéseknél mindig sokáig éltetik a németek. A katonazenekarok gyakran játszik a magyar himnuszt, vagy a Rikóczy indulót s ha kávéházakban felhangzik a magyar nóta, az egész közönség állva tapsol. Több mint négyszáz hazautazó osztrák-magyar alattvalóval jöttem el Berlinből, egész külön vonatot kaptunk s mondhatom, a lehető legkényelmesebb volt az utunk Németországon át. Elutazás előtt a berlini osztrák-magyar egyesület ajándékokkal halmozott el, a pályaudvaron kávé, cigarettát, édességeket kaptunk s ahol csak megállott utközben vonatumk, mindenütt valóságos elárasztottak a németek ajándékokkal s a kedves figyelem ezer jelét tanúsították velünk szemben. Sohasem fogom elfelejteni ezt a gyönyörű utazást.

— Drágább a teheráru fuvarozás. Az államvasutak igazgatósága értesíti a szállító közönséget, hogy a Budapest-nyugati pályaudvarra, a Budapest-Jozsefváros állomásra és a Budapest-dunaparti teherpályaudvarra megérkező gyors- és teherdarab-árúknak házhozszállításáért az egyezményes szállítónak, az országos szállítási és automobil részere szerződés szerűleg megállapított fuvarozási illetékeket a rendkívüli viszonyokra való tekintettel felemeltük. Mai naptól kezdve a további intézkedésig a fentnevezett pályaudvarokra megérkező árúknak házhozszállításáért a következő illetékek számítatnak fel és pedig: a) gyorsárú után: 1-25 kg-ig 1 kor. 26-50 kg-ig 1 kor. 20 fill. 51-100 kg-ig 2 kor. 101-200 kg-ig 3 kor. 201-300 kg-ig 4 kor. Minden megkezdett további 100 kg-ért 1 korona; b) teherárú után: 1-50 kg-ig 1 kor. 20 fill. 51-100 kg-ig 2 kor. 101-200 kg-ig 3 kor. 201-300 kg-ig 4 kor. 301-400 kg-ig 5 kor. 20 fill. 401-500 kg-ig 6 kor. 40 fillér. Minden további megkezdett 100 kg-ért 1 kor. 20 fillér.

Terjedelmes árukat (butorokat, göngyöleteket, zongorákat, pénzszekrényeket és más hasonló tárgyakat) az országos szállítási és automobilforgalmi részvénytársaság csak külön megállapodás szerint szállít házhoz. Megjegyezzük, hogy a házhozszállítási illetékeket a rendkívüli viszonyokra való tekintettel emeltük fel, mivel Budapesten az árú házhozszállítása a szerződés szerű illetékek mellett ez idő szerint egyáltalán nem végezhető, a házhozszállításhoz pedig a szállítóközönség érdekében gondoskodnunk kellett.

Ezeket az illetékeket csak addig az ideig tartjuk érvényben a míg a kivételes rendkívüli állapot tart, mihelyst a viszonyokban javulás áll be, a felemelt illetékeket érvényen kívül fogjuk helyezni. Végül figyelmeztetjük a t. szállító közönséget, hogy a vasuti üzletszabályzat 78. §. 2. pontja értelmében a szállítófelelnek az a joga, hogy áruikat maguk vigyék el, vagy azokat más, nem a vasut által alkalmazott fuvarossal vitessék el, biztosítva van. Azoknak a szállító feleknek, akik ez iránt az érdekeit állomások árukiadási hivatalainál írásilag rendelkeznek, áruik házhoz nem szállítatnak, hanem a felek az áru megérkezéséről közvetlenül értesítetnek.

— Az osztályorszájáték huzása. A közönség köréből hozzánk érkezett számos kéredezéskérésre közöljük, hogy — amint illetékes helyről értesültünk — a XXXIV. sorjáték 4. osztályának huzását augusztus 11., 12. és 13. napjain szabályszerűen megtartják.

— Az Acsev. részletes menetrendje. Az Arad Csanádi Vasut-ésutörökön áletbelépett szigorított polgári menetrendjének a brádi vonalain közlekedő vonatai — mint a felfüggesztett menetrendből megállapítható — a következők: Aradról — Brádra: Csak polgári vonatok közlekednek, melyek igazolvány nélkül vehetők igénybe. Arad indul reggel 6 óra 22 perc, Ujszentanna indul reggel 7 óra 02 perc, Borosjenő indul reggel 8 óra 14 perc, Borossebes indul reggel 9 óra. Honcstó indul reggel 9 óra 36 perc, Brád érkezik délelőtt 11 óra 38 perc. — Arad indul délután 2 óra 56 perc, Ujszentanna indul délután 3 óra 47 perc, Borosjenő indul délután 5 óra 27 perc, Borossebes indul este 6 óra 17 perc, Honcstó indul este 7 óra 12 perc, Brád érkezik este 9 óra 11 perc. — Brádról — Aradra: Csak polgári vonatok közlekednek, melyek igazolvány nélkül vehetők igénybe. Brád indul éjjel 4 óra 03 perc, Honcstó indul reggel 6 óra 36 perc, Borossebes indul reggel 7 óra 17 perc, Borosjenő indul reggel 8 óra 16 perc, Ujszentanna indul reggel 9 óra 46 perc, Arad érkezik délelőtt 10 óra 34 perc. — Brád indul délután 1 óra 37 perc, Honcstó indul délután 3 óra 38 perc, Borossebes indul délután 4 óra 32 perc, Borosjenő indul délután 5 óra 31 perc, Ujszentanna indul este 6 óra 59 perc, Arad érkezik 7 óra 48 perc. — Aradról — Kétegyháza: Csak polgári vonatok közlekednek, melyek igazolvány nélkül vehetők igénybe. Arad indul délelőtt 11 óra 53 perc, Ujszentanna érkezik délután 12 óra 38 perc, Ujszentanna indul délután 12 óra 42 perc, Kétegyháza érkezik délután 2 óra 42 perc. — Arad indul délután 2 óra 56 perc, Ujszentanna érkezik délután 3 óra 42 perc, Ujszentanna indul 3 óra 57 perc, Kétegyháza érkezik 5 óra 41 perc. — Kétegyházától — Aradra: Csak polgári vonatok közlekednek, melyek igazolvány nélkül vehetők igénybe. Kétegyháza indul reggel 4 óra 05 perc, Ujszentanna érkezik reggel 5 óra 54 perc, Ujszentanna indul reggel 6 óra 02 perc, Arad érkezik reggel 6 óra 52 perc. — Kétegyháza indul reggel 7 óra 50 perc, Ujszentanna érkezik délelőtt 9 óra 23 perc, Ujszentanna indul délelőtt 9 óra 46 perc, Arad érkezik délelőtt 10 óra 34 perc. — Borosjenőről — Csermőre és vissza: Csak polgári vonatok közlekednek, melyek igazolvány nélkül vehetők igénybe. Borosjenő indul délelőtt 9 óra 20 perc, Csermő érkezik délelőtt 9 óra 54 perc. — Borosjenő indul este 6 órakor, Csermő érkezik este 6 óra 34 perc. — Vissza: Csermő indul reggel 6 óra 11 perc, Borosjenő érkezik reggel 6 óra 45 perc. — Csermő indul délután 4 óra 36 perc, Borosjenő érkezik délután 5 óra 30 perc. — Borossebesről — Menyháza és vissza: Csak polgári vonatok közlekednek, melyek igazolvány nélkül vehetők igénybe. Borossebes indul délelőtt 10 óra 18 perc, Menyháza érkezik délelőtt 11 óra 33 perc. — Vissza: Menyháza indul délután 2 óra 25 perc, Borossebes érkezik délután 3 óra 50 perc. — Az összes vonatok csak személyvonatok, gyors motor nem közlekedik sehol.

— Halálozás. Özv. Meistorovich Ferencné született Szenes Katalin tegnap este 86 éves korában elhunyt Aradon. Temetése szombaton délután 4 órakor lesz a Bockó utca 7. számú házból. Az elhunytat gyermekei és nagy rokonság, a Meistorovich, Brunhuber, Marschall, Rozmanith, Hónigess és Schlamadinger családok gyászolják.

— Értesítés. A harcterre vonult katonák családtagjainak segélyezése tárgyában a református egyházhhoz tartozó urnák vasárnap, aug. 9 én délután hat órakor a templomban érkezőket tartanak, melyre mindenkit szívesen várnak a kezdeményezők. A délelőtti istentisztelet után az érkezőkre nézve felvilágosítást nyújt a lelkeszi hivatal.

— Orvosi hír. Dr. med. univ. Tamásán fog- és szájorvos szabadságáról megérkezett, rendeléseit újból megkezdette. 3979

— Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe! Nyomtatványokat a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A legegyszerűbbtől a legfelsőbbig mindennemű nyomdal és könyvkötészeti munkát vállalatunk áremelés nélkül a legrövidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság. Aradi csanádi egyesült vasúti palotájában.

— Neptun strand-fürdő, modern berendezés, nap- és lég-fürdők. Uszoda uraknak és hölgyeknek. Nyitva szeptember végéig. 3571

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Kabaré a Központi-szállóban a katonák családjáért. Augusztus 9-en vasárnap este 9 órakor a Központi-szálloda kerületében (kedvezőtlen idő esetén a nagyteremben) változatos műsorral nagy kabarét rendeznek a harcba szállt katonák itthonmaradt családjainak javára. A kabaré szereplői: Anday Ella szubretprimadonna, Mezeyné Zay Margit zongora művész, Forray Aladár énekes bonvivánt, Leviczky Dezső kuplé énekes. Az ének és zeneszámokat Kertai Ernő zongorán kíséri. Az előadás *Karácsonyi Aladár* dr. konferál. *Belpódij* 2 korona. 4401

* Egy grófkisasszony regénye. (Szenzációs dráma az Urániában.) A színház ma ismét egy nagyszabású slágerrel kedveskedik közönségének. A szűz a paloták, a fényűző kastélyok légköréből van véve és az egész képen meglátszik a nemességnek, a finomságnak lehellete. Látjuk, hogy a paloták lakói époly husból-vérből való emberek, mint a többiek és ha gondolkodásuk el is távolítja őket tőlünk, összeforraszt velük a szív, mely nemességet nem ismerve egyformává teszi az egész emberiséget. A kiváló dráma mellett több humoros kép teszi teljessé a gyönyörű műsort. Ott mókázik az örökké vidám Polidor és ott látjuk mindnyájunk kedvencét, Ferikét, amint nyaralása közben teszi próbára a körülötte állók türelmét. — A remek műsor mellett még két hatásos drámát is bemutat a színház. A szenzációs műsor csak ma kerül vetítésre. 5

* A vér szava. (Nagy dráma az Apollóban) Fokozott érdeklődés mellett mutatta be az Apolló-színház pompás új műsorát, amely szebbnél-szebb képekből van összeállítva. Az új műsor kluja egy felette izgalmas dráma, amelynek címe: A vér szava. Az előkelő társadalom miljöje tűnik fel a néző előtt vakító ragyogásával és mélységes bűnével. A nyugalmazott őrnagy fiának könnyelműsége határtalan. Egy mámoros éjszaka után véres ruhával tér haza. Másnap a hírlapok megírják, hogy a szeretőjét megölték. Természetesen, hogy az őrnagy fiát tartóztatták le. A ruhájára száradt vérfoltok szörnyű vádat emelnek ellene. Rendkívül izgalmassá fejlődik a meseszöveg s szinte megkönnyebülünk, mikor kiderül, hogy nem az őrnagy fia a gyilkos. A súlyos megpróbáltatás a fiut a józan utra tereli s a fájdalom alatt összeroskadt katona is boldog, hogy fia nem gyilkos. Szombaton is ezt a grandiózus drámát mutatja be az Apolló. 3

Felolós szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

Fog-Krém

KALODONT
Szájviz

9401

NYILTÉR.*

Hirdetmény.

Egyes leike'len üzerek azt a hitet terjesztik el a nép között, hogy a mozgósítás céljából besorozott lovak ára fejében adott utalványokat nem fogja a kincstár beváltani, sőt egyesek a papírpénz elértéktelenedését is hirtelre'lik és az ezuton tévutra vezetett egyének tulajdonában levő lóár utalványokat és papírpénzt jóval értéken alul veszik meg.

Figyelmeztetem a közönséget, hogy ilyen csalás kísérleteknek fel ne üljön és ha ilyen üzelmek bárkirek tudomására jutnak, azok elkövetőt a rendőrhatalóságnál azonnal jelentésük fel, mert aki polgáriársinak ilyen gonosz tévedésbe ejtésével kárt okoz és magának ezáltal jogtalan hasznot szerez, csalást követ el és büntetőörvénykönyv rendelkezései alá esik.

Arad, 1914. augusztus hó 7-én.

Varjassy Lajos,
polgármester.

Köszönetnyilvánítás.

Felejthetetlen emlékü drága jó édes atyánk

Scherhag Henrik ur

elhunyta alkalmából képtelenek vagyunk egyenként hálánkat tolmácsolni mindazoknak, akik körünkben végleg eltávozott drága halottunk végtisztességén megjelentek s ravatalára koszorút helyeztek. Miért is fogadják ezen uton őszinte köszönetünket a bennünket ért fájdalom megosztásáért.

Arad, 1914. augusztus hó 7. 41

A gyászoló Scherhag-család.

* Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

Limbeck János és fia első m. kir. szab. ércokoporsógyára és temetés rendező vállalata.

Alulírottak szomorodott szívvel tudatják a szeretett és felejthetetlen édes anyá, anyós, nagynya, dédanya, és rokon

özv. Meistorovich Ferenczné
szül. Szenes Katalinnak,

f. évi augusztus hó 6-án estí 1/8 órakor, életének 86-ik évében, a haldoklók szentiségének ajtatos felvétele után történt jobblétre szenderültét.

A boldogult földi maradványai augusztus 8-án d. u. 4 órakor fognak Boczkó-uteza 7-ik számú házban a róm. kath. egyház szertartásai szerint. beszenteltetni és a felső temetőben lévő családi sírkertben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szentmise a boldogult lelki üdvéért augusztus 10-én d. e. 8 órakor fog a főt. Minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutatni.

Áldott legyen emlékezete!

Arad, 1914. augusztus hó 7-én.

Meistorovich János, özv. Brunhuber Kálmánné szül. Meistorovich Anna, gyermekel. Meistorovich Jánosné született Scherrier Teréz, menyé. Marschall Alajos és neje szül. Meistorovich Anna, Rozmanith Géza és neje szül. Meistorovich Katicza, Papp Endre és neje született Brunhuber Gizi, Brunhuber Gyula, Brunhuber László, Brunhuber Ferenc és neje, Brunhuber Ilonka, Brunhuber Kálmán, Forray Sándor és neje szül. Meistorovich Terka, Hönigsz-Nándor és neje szül. Meistorovich Ilka, Schlama-dinger József és neje szül. Meistorovich Nelly, Somogyi Jenő és neje született Meistorovich Jolán, ifj. Meistorovich János, unokái. Marschall Boriska, Marschall Böske, Marschall Vidor, Marschall Gizi, ifj. Rozmanith Géza, Rozmanith Béla, ifj. Papp Endre, Papp Anuska, Forray Babi, Forray Laci, Forray Zoli, Hönigsz Nelli, Hönigsz Ilonka, Somogyi Klárka, dedunokái. 41

Nyomtatványok

csinos kivitelben készülnek az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában.

A szépségápolás titka a használandó
szépítő szerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcse
Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégely krém 1 korona

Szines arceporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila, testszin, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál csodás hatású.

Kapható: 1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgörce, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhetünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

Mérlegképes

könyvelő, perfekt magyar-, német- levelező, első-rangu erő, állást keres. Esetleg félnapi vagy órás munkát is vállal! Megkeresések

Ziffer és Hollós

írógépvállalatához, Báró Bohus-palota kéretnek. 4559

Veszek

Legmagasabb árban aranyat, ezüstöt, gyémánt- és briliánt ékszertárgyakat
Deutsch Izidor
ékszerész
Weitzer J.-utca, Minorita-palota
Telefon 438. szám. 2038

Kalmár József

villanszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözőkők figyelmébe: villanyos világítási berendezéseket, villanyos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzödényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajszűtő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikkeket.

19214—1914. kh. sz.

Hirdetmény

Az 1910. évi 25677, valamint az 1912. évi 26447 sz. határozatommal köteleztem volt a kenyérsütőket, kenyér árusítókat, piaczi kenyér árusítókat, hogy a kenyér árát minőség és súly szerint mindenki által látható és olvasható módon kifüggeszessék.

Amidőn erre a fogyasztó illetve vevő közönség figyelmét felhívom, egyidejűleg köztudomásra hozom, hogy a Tököli téren a kenyérárusítók elé hatósági mérleget állítottam, amelyen mindenkinek jogában és módjában áll a súly helyességéről meggyőződést szerzendő a vásárolt kenyeret díjtalanul megmérteni és az esetleges visszaélést nyomban fejleltetni.

Arad, 1914. évi augusztus 2.
Green
főkapitány.

Dinnye eladás nagyban.

Nagymennyiségben termelt délmagyarországi édes sárga és görög dinnye waggonszámra kapható

HIRSCHL HERMANN

nagybirtokosnál, Tiszaszentmiklós. Torontál m. 9288

Cséplőgép tulajdonosok, gyártelepek és ipartelepek figyelmébe!

Van szerencsém szives tudomásukra hozni, hogy a 76271/99. számú belügyministeri rendeletnek megfelelő mentőszekrények állandóan raktáron vannak, áraik a következők:

1. A fenti rendeletnek megfelelő m. szekrény cséplőgépekhez 31
2. A " " " " " ipartelepeknek 39
3. A " " " " " nagyobb ipar t. 51

Régi hiányos mentőszekrényeket a legrövidebb idő alatt szerelünk föl a legolcsóbb áron.

Az általunk szállított mentőszekrényekért teljes felelősséget vállalunk, mivel azok a törvényesen előírt kellékeknek mindenben megfelelnek azok ellen sem az iparfelügyelőség sem más hatóság kifogásokat emelni nem fog míg a hiányosan felszereltekért a telep tulajdonosát büntetik.

Legfinomabb steril kötszerek Hartmann és Kleining Hohenelbei gyárából valamint betegápolási kellékek a legolcsóbban számíttatnak.

HEHS VILMOS

Szent István gyógyszerháza 5187

ARAD, Batthyány-utca.

Nyomtatvány rendelők b. figyelmébe!

Nyomtatványokat

a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még —

zavartalanul szállítunk.

A legegyszerűbbtől a legizléesesebbig mindennemű nyomdai és könyvkötészeti munkát vállalatunk

áremelés nélkül

a legrövidebb időn belül elkészít.

Az Aradi nyomda részvénytársaság.

Arad osanádi egyesült vasutak palotájában.

Eladó:

1 drb. stráfkocsi 40 métermázsa hordképességű. 2 drb stráfkocsi 30 métermázsa hordképességű. 1 darab homokos kocsi. 1 drb hintó. 4521

Cim a kiadóhivatalban

2966—1914. tkvi szám.

Árverési hirdetményi kivonat.

Mann Vilmos a csatlakozó Victoria takaré- és hitelintézet végrehajthatónak Szűcs Koriolán alul Melentie végrehajtást szenvedő ellen indított végrehajtási ügyében a telekkönyvi hatóság a végrehajtási árverést 285 korona 86 fillér tőke és 2860 korona tőkekövetelés és járulékal behajtása végett, a kiskisjenői kir. járásbíróóság területén levő Seprős községben fekvő, s a seprősi 318. sz. tjkvben A. I. 7. és 10. sorsz. alatt felvett beltelkes házra és leendő járandóságra 876 korona kikiáltási árban elrendelte.

Az árverést 1914. évi október hó 28. napján d. e. 9 órakor Seprős község házánál fogják megtartani.

Az árverés alá kerülő ingatlanok a kikiáltási ár $\frac{2}{3}$ aránál alacsonyabb áron el nem adhatók.

Az árverezni szándékozók kötelesek bánatpénzt a kikiáltási ár 10% át készpénzben, vagy az 1881. LX. tc. 42. §-ában meghatározott árfolyammal számított óvadékképes értékpapírosban a kiküldöttnél letenni, hogy a bánatpénzt előleges bírói letétbe helyezéséről kikiáltott letéti elismervényt a kiküldöttnek átadni és az árverési feltételeket aláírni.

Aki az ingatlanokért a kikiáltási áránál magasabb ígérést tett, ha többet ígérni senki sem akar, köteles nyomban a kikiáltási ár százaléka szerint megállapított bánatpénzt az általa ígért ár ugyanannyi százalékáig kiegészíteni.

Kisjenő, 1914. évi május hó 15. napján. 4568

Dr. Szalay Dezső, s. k.
kir. bírós.

69—1914.

Hirdetmény.

A m. kir. Miniszterium 5476—1914. sz. rendelete alapján felhívom mindazokat, akik hatósági engedély nélkül fegyvert tartanak, azt a jelen hirdetés közzétételétől számított 48 óra alatt a rendőrfőkapitányi hivatalhoz bejelentéssel közzéadni.

Fegyver alatt a lő- és száll fegyvereket kell érteni.

Aki ezen felhívásban foglaltaknak eleget nem tesz, az 1912. LXIII. t. cz. 7 §-a alapján két hónapig terjedhető elzárással, valamint 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő és ezenkívül a fegyverek ház- és személymotoszása után elfognak koboztatni.

Arad, 1914. augusztus 4.

Green
főkapitány.

Aradi közlőny minden nap egy
száma kiadásának ára 4 fillér
vagy több botlikkal 3 fillér.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József téri 18. sz.
Kiadóhivatali telefon: 183. sz.
Szerkesztőség: 367. sz.

Apró hirdetések felvétele a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta útványon küldendők — a postán a névvel — vagy levélbirtokosok. Felkérőktől a hirdetésnek minden nap 10 fillérrel kell megfizetni. (A jellegű leveleket kivéve) Hirdetési díjak a kiadóhivatalban, az esetekben, válságidőben csökkentendők. Az apróhirdetéseket díjazás nélkül adják ki, csak a szöveg szerinti számítást. Minden nap 4 fillér, vasárnaponként 3 fillér. A legkisebb hirdetés 30 szöveg. A vastagabb betűkkel kívánt szöveg a kézirattal előzetesen jelölendő. Az apró hirdetések előre fizetendők. A hirdetés a kiadóhivatali hivatalos díjazással megismerendő. HIRDETÉSEK ESTE PÉL 6 ÓRÁIG VÉTELEK PÉL.

AZ ARADI KÖZLÖNY

mindennap eljut számos városba, több faluba és pusztára, tehát

SOK EMBERNEK KERÜL A KEZÉBE.

Minden embernek lehet naponta valamit eladásra kínálni, vagy megvételre keresni az Aradi Közlöny apróhirdetéseivel révén (pl. munkát, árut, szolgáltatást, házat, birtokot, lakást stb. stb.)

AZ APRÓHIRDETÉSNEK MINDIG EREDMÉNYE VAN.

LEVELEZÉS.

Független

30 év körüli jobb asszonykának tisztességes ismeretségi keresi hasonló koru intelligensebb iparos segéd. Leveleket „Erdek nélkül” jellegre a kiadóhivatalba kér. 4572

25 éves

csinos asszonyka, gavallér urlembert állandó tisztességes ismeretségi keresi. Leveleket „Szabónó” jellegre főpostára poste restante.

OKTATÁS.

Tanfolyam megnyitás!

Folyó hó 15 en új tanfolyam veszi kezdetét, melyen irodai állástkeresők a főtétlen szükséges kereskedelmi ismeretekben, valamint gépirás, gyorsírás és könyvvitel-tanban, a legrövidebb idő alatt legalaposabb kiképzést nyernek. Állásbiztosítási díjjal. Beiratkozás egész nap: Ziffer és Hollos főgépállomásnál, Báró Bohus-palota. 4560

ALKALMAZÁST KERES.

Mérlegképes könyvelő

perfekt magyar-, német levelező, 10 évi gyakorlati bíró teljesen önálló irodai munkaszer vagyok, lehetőleg azonnali belépésre á lást keresek. Cim a kiadóhivatalban. 4546

Állami

számvevőszéki hivatalnok döntőnre könyvelést vagy bármily hivatalt keres. Cim a kiadóhivatalba kéretnek. 4567

Kiválóan szakképzett

kovácsmester uradalmi kovácsnak ajánlkozik. Arad, Szé. u. 2. 4570

Gazdasszony

35. középkorú, teljesen megbízható, egészséges nő, ki a háztartás teendőiben jártas, jól főz, uralháshoz ajánlkozik. Falura is elmegy. Cim a kiadóhivatalban. 4571

KIADÓ LAKÁS.

A lakás nyilvántartási iroda. (Messenger Boy vállalat) Deák Ferenc u. 8. Felajánlja lakást kiadóknak és lakást keresőknek megbízható szolgálatait az augusztusi negyed alkalmából. Novemberi lakások iránt már számos érdeklődés. Butorozott szobák keresetnek. Elenyészően csekély díj. Telefon 816. 4837

6 szobás lakás

és borospince József főherceg-ut 19 sz. alatt november 1-től kiadó. 4548

LAKÁST KERESNEK.

Lakást keresek takarításért. Cim a kiadóhivatalban. 4569

VÉTEL ÉS ELADÁS.

10-es gőzgép

kitűnő állapotban azonnal üzembe vehető 1000 koronáért eladó. Pol-lák téglagyár. Telefon 938. 4508

Carboform szappan

Olcsó, tökéletes, fertőtlenítő szappan ára 40 fillér. Készíti Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyszeti gyára Arad, kapható mindenhol. 1224

KÜLÖNFÉLE.

Emir.

Körömfényesítő por, jobb minden eddiginél a körömet azonnal tükör fényessé teszi ára 70 fillér, kapható mindenhol. Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyszeti gyára Aradon. 1224

3 szobás

utcai lakás me lék helyiségekkel olcsón kiadó. Ugyanott torosbordók eladók. Hirschmann Hal-tér 6. sz. 4546

Hehs-féle

Vasaschinabor. Szuverén szer vérszegénység, sápkor, szédülés a vérszegénységből eredő idegbajok, idegrohamok, étvágytalanság, gyomorbetegségek, láz, ál alános gyengeség ellen páratlan vérképző és vérjavító, biztos óvszer malárius fertőzések és infekciókból eredő megbetegedések ellen úgy felnőtteknek, mint gyermekeknek. Ára 3 korona 40 fillér. Készíti: Hehs Vilmos gyógyszerháza Aradon, Batthyány utca. 5180

India fogosepek

a legmakacsabb fogfájást azonnal megszüntetik, ára 70 fillér. Főraktár Gutori Földes Kelemen gyógyszerháza és vegyszeti laboratóriuma Aradon. összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány utcai gyógyszerházában.

Könyvelő

mérlegképes,
hadmentes

azonnali foglalkozást keres.

Érdeklődők kéretnek címüket a kiadóban leadni. 4544

Első Aradi Orthodox Szalámigyár

Herskovits Dezső és Társa
Arad, Boros Béni-tér 11. szám.

Telefon szám 820. Sürgöny-cím: Szalámigyár Arad.

Ajánljuk kitűnő minőségű szalámi, kolbász, hideg felvágott, füstöltus készítményeinket a legjutányosabb árak mellett. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. Arjegyzék ingyen és bérmentve. 3775

19819-1914.

Hirdetmény.

Figyelmeztetjük a hadbaktól katonák segélyben részesülő itthon maradt családtagjait, hogy a városi huszárokban kiadott élelmi ellátást sem elcsereálni, sem pedig eladni nem szabad, azokkal üzérkedni és azokat elpocsékolni tilos.

elkérjük a nagyközönséget, hogy minden tudomására jutott esetet Vannay Gyula tanácsnok urral, vagy pedig a kapitányi hivattal közölje szíveskedjék.

Arad, 1914. augusztus 6.

A városi tanács.

Költözők

figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3881

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

19636-1914.

Hirdetmény

A Nőreméltóságú m. kir. Honvédelmi Minister a városunk közönségéhez intézett 13006-20. 1914. évi számu leirata alapján a ló és kocsli birtokosok megnyugtatása és kioktatása céljából közhírré tesszük, hogy a hadügyi kincstár részére az 1912. évi LXIX t. cz. alapján átvett lovak vagy kocsikért járó kárpótlási összegek a fentebb idézett törvények 10. §-a utolsó eödti bekezdése, illetőleg a 17. § utolsó bekezdése értelmében, 6 héten belül a posta takarékpénztár utján lesznek megfizetve.

Arad, 1914. évi augusztus 8.

A városi tanács.

HIXIL

MODERN MOSÓ SZER!

Hixil a legjobb mosószer a fehérnemű hófehérré való tisztítására, amellet enyhe és ártalmatlan a használatban. Kapható minden szakmába vágó üzletben. Arad és vidéke képviselője: Szemző Armin áruügynöksége Arad. Telefon 592. szám. 425 Telefon 592. szám.